TYR magasinet

MEDLEMSBLAD 2-2018

TYRmagasinet

Forsidebilde:
Lars Martin Bøe

Redaktør:
Guro Alderslyst
Tlf: 905 52 820
E-post: ga@tyr.no

Annonsesalg:
Arne-Henrik Sandnes
Tlf: 995 18 760
E-post: ahs@ahsmedia.no

Design, repro og trykk:
Hamar Media, avd. Nydal

Annonsefrist nr. 3-2018:
1. juni 2018

TYR:
Storhamargata 44, 2317 Hamar
Tlf: 952 90 855
E-mail: tyr@tyr.no
Web: www.tyr.no

Styret

Styreleder
Leif Helge Kongshaug
Tlf: 930 63 642, styreleder@tyr.no

Nestleder:
Erlig Gresseth

Tlf: 918 77 315,
veistad@online.no

Styremedlemmer:
Inger Johanne Bligaard,
Tlf: 970 97 556
inger.johann_bligaard@live.no

Torill Helgerud
Tlf: 419 00 504
torillhelgerud@hotmail.com

Magnus Johnsen

Tlf: 971 920 68
magnus@smakskalv.no

Per Øivin Sola
Tlf: 412 37 312
sola@jahrengard.no

1.vara Per Ivar Laumann
Tlf: 913 73 026
p-ilau@online.no

2. vara Merethe Mørk
Tlf: 993 99 144
merethemork@gmail.com

Administrasjon

Daglig leder:
Oddbjørn Flataker
Tlf: 909 30 883, oddbjorn@tyr.no

Avlsfagligansvarlig:
Kristian Heggelund
Tlf: 951 34 105, kristianh@tyr.no

Avlskonsulenter:
Julie Vaagaasar
Tlf: 90 79 39 57, juliev@tyr.nn

Solvei Cottis Hoff
Tlf: 952 90 857, solvei@tyr.no

Avlsforsker:
Katrine Haugaard
Tlf: 46 91 35 44, katrine@tyr.no

Org.- og infosjef:
Guro Alderslyst
Tlf: 905 52 820, guro@tyr.no

Prosjekt- og adm.medarbeider (vikar)**:**
Eli Hveem Krogsti,
Tlf: 917 40 525, elihk@tyr.no

TYR
FRA AVL TIL BIFF

MEDLEMSLAG I TYR

Raselag	Leder
Norsk Aberdeen Angus	Svein Eberhardt Østmoe, Høystad Gård, Hammarveien, 2480 Koppang, tlf: 907 94 273, norskaberdeenangus@gmail.com
Norsk Blonde d' Aquitaineforening	Lars Arne Bakken, Hengsrudvegen 82, 3174 Revetal, tlf: 992 71 778, Tovbakk2@online.no
Norsk Charolais	Trond Vidar Berge, tlf: 913 68 034 post@nordaasencharolais.no
Norsk Dexterforening	Morten Siring, Tveitveien 32, 4844 Arendal, tlf: 906 55 857, Morten.siring@gmail.com
Norsk Gallowayforening	Ronny Matnisdal, Storagrønå 4, 4362 Vigrestad, tlf: 419 17 368, rmatnisd@online.no
Norsk Herefordforening	Inge Grepstad Kristoffersen, tlf: 91545613, inge.g.k@online.no
Norsk Høylandsfeforening	Jarle Syversby, tlf: 908 43 906, jarle@syversby.no
Norsk Limousin	Lars Erik Megarden, tlf: 917 41 198 megarden@oppdal.no
Norsk Simmentalforening	Bengt Vestgøte, Hennumveien 23, 3406 Tranby, tlf: 412 75 330, bengves@online.no, leder@norsksimmental.no
Norsk Tiroler Grauvieh Forening	Anders Aas, tlf: 454 01 671, post@tiroler.no

Regionlag	Leder	Sekretær
TYR Buskerud	Tor Erik Kolbræk, tlf: 950 52 851, tor-erik.kolbraek@felleskjopet.no	Grethe Ringdal, tlf. 991 59 210, grete.ringdal@nortura.no
TYR Hålogaland	Dag Ivar Hansen, tlf: 971 59 054 daghansen21@hotmail.com	Birger Theodorsen, tlf: 974 12 705, birger.theodorsen@nortura.no
TYR Sogn og Fjordane	Hogne Bjørkelund, tlf: 918 59 933, hogne.bjorkelund@bhogne.no	Tonje Heggertveit, tlf: 905 04 994, tonje.heggertveit@nortura.no
TYR Sørlandet	Gunnar Bjørndal, tlf: 980 51 523, gubjoe2@online.no	
TYR Akershus	Kristen Svarstad, tlf: 900 86 278, kriguns@online.no	Hildur E. Brøvig, tlf: 950 20 392 e-post: hildur.brovig@nortura.no
TYR Hordaland	Hans Petter Eide, tlf: 976 51 146, hans-p.e@hotmail.com	Bjørn Ove Tuft, tlf: 901 22 387, Bjorn.ove.tuft@nortura.no
TYR Innlandet	Else Engen, tlf: 907 83 416, elseng@online.no	Trond Alm, tlf: 901 37 994, trond.alm@nortura.no
TYR Møre og Romsdal	Asbjørn Dahlen, tlf: 90790139, asbjorn.dahlen@hotmail.com	Halstein Grønseth, tlf: 952 17 283, halstein.gronseth@nortura.no
TYR Nordland	John Skogmo, tlf: 416 83 034, john.skogmo@nortura.no	Trine H. Myrvang, tlf: 959 85 520, trine.h.myrvang@nortura.no
TYR Rogaland	Inger Johanne Bligaard, tlf: 970 97 556, inger.johanne.bligaard@live.no	Karin Fuglestad, tlf 48 01 16 29, Karin.Fuglestad@nortura.no
TYR Telemark	Sveinung Kjellemo, tlf: 489 59 801 nome.sveinung.kjellemo@gmail.com	Are Sætre, tlf: 918 32 896, are.saethre@nortura.no
TYR Trøndelag	Asmund Wandsvik, tlf: 906 04 045, asmundwandsvik@gmail.com	Arnodd Kjenstadbakk, tlf: 970 71 605, arnodd.kjenstadbakk@nortura.no
TYR Østfold	Hans Martin Graarud, tlf: 922 61 524, hans.martin.graarud@gmail.com	Trond Johansen, tlf: 905 61 378, trond.johansen@nortura.no
TYR Vestfold	Silje Kristine Echdahl, tlf: 915 95 593, eikgard@online.no	Børge Slettebø, tlf: 900 92 989, borge.slettebo@nortura.no

TYR – som løvetannen?

Leif Helge Kongshaug
Styreleder TYR

Det nærmer seg vår. En spennende tid for alle. Spesielt spennende for de som lever og høster av naturen, deriblant du som ammekubonde. Våren er også den mest begivenhetsrike for TYR som organisasjon med årsmøte og auksjon på Staur.

Den lange kuldeperioden har de staute «karene» på Staur taklet godt. De er som vanlig behørig testet og gjøres klar til innsats både som seminokser og gårdsokser. God norsk genetikk skal legge grunnlaget for videre framgang.

TYR har avtale med Geno om kjøp av tjenester, deriblant produksjon og distribusjon av kjøttfesemin. Denne avtalen gjennomgås hvert år. For tjenesten produksjon og distribusjon krever nå Geno en økning fra dagens 60 kroner til 150 kroner for hver sæddose. Til distribusjon bevilges midler til Geno over jordbruksavtalen.

Geno krever en påplussing med 150 %. TYR mener dette er et urimelig krav og mener det ikke er grunnlag for det ut fra Genos framlagte tall. Styret i TYR har akseptert en økning på 60 kroner fra 1. februar i år. Her står saken. Det er fortsatt uenighet. TYR beklager at denne situasjonen har oppstått.
Det er fortsatt slik at avlerne betaler 12 500 kroner for å ha en okse på Staur. Dette for at TYRs regnestykke skal gå ihop. Økt seminsalg har vært et satsingsområde for TYR. Økte inntekter fra seminsalget skulle bidra til at avlerne skulle slippe å betale denne egenandelen.

Økt forskerkapasitet er en prioritert sak for TYR. Da trenger TYR inntektene, men samtidig er det problematisk å velte ytterligere kostnader over på kjøperne av kjøttfesemin.

Konflikten med Geno er et ekstra spenningsmoment denne våren som vi helst skulle vært foruten. Er TYR som løvetannen, en vårblomst som oppfattes som ugress i eng og beite?

Er det noen groblad som mener løvetannen tar for stor plass? I min plen har jeg rikelig av begge arter. Til min irritasjon vokser de, formerer seg og utvikler seg side om side. Dette fordi de har like vilkår. Endrer vilkårene seg, må de tilpasse seg. Det er lærerikt å studere naturen.

TYR er stolt over at Landbruks- og matminister Jon Georg Dale har tatt seg tid til å skrive et innlegg i denne utgaven av TYR-magasinet. Det er svært interessant det han skriver. «Her har næringa marknadsmogelegheiter. Vi meiner det er betre å produsere kjøt i Noreg, heller enn å importere det. I grovfôrlandet Noreg bør vi klare det.»
Og videre: «Til jordbruksoppgjøret 2016 fekk departementet gode forslag frå leiinga i TYR.»
Og til slutt skriver Dale: «For å oppnå vekst i norsk landbruk er det viktig med gode innspel for å utvikle landbrukspolitikken. Der har TYR spelt ei konstruktiv og god rolle og eg ser fram til god dialog også i åra framover».

Takk til ministeren for hilsen og gode ord. TYR vil fortsette å være konstruktiv. TYR ser fram til fortsatt god dialog.

Også i år blir det krevende jordbruksforhandlinger. Norsk landbruk sliter med overproduksjon i de fleste næringene – bortsett fra en – storfekjøtt. Med et stadig synkende melkekutall, er ammekua løsningen. TYR vil arbeide for at norsk storfekjøttproduksjon skal være bærekraftig. Statsråden må bidra til at den skal være lønnsom.

TYR vil imøtekomme ministerens oppfordring: Å komme med gode forslag til årets jordbruksoppgjør!

TYR er som løvetannen – en plante med vilje og vekstkraft.

styreleder

INNHOLD

Leder 3

Mot lysere tider 4

Jordbruksoppgjøret sin rolle og funksjon for norsk landbruk 6

Kommentar fra Økonomiutvalget 7

Avlsforskerens hjørne – på verdenskonferansen i husdyrgenetikk 8

KSL – en pest og plage eller kontroll og kvalitet? 12

Tanker rundt testomgangen 2017/18 og resultater vi kan forvente oss 14

Avslutning av fenotypetesten med okseauksjon 16

Storfesatsning på Hakadals Verk 18

Smittevern kjøttfe 20

Mattilsynets årsrapport 2017
Mattilsynets arbeid med dyrevelferd 24

Aktive Avlsbesetninger 2018 26

Sammendrag av årsmeldingen 28

Nytt e-læringskurs om fôring av storfe 32

Smånnytt 34

Storfekalenderen 34

Tips og nytt fra Storfekjøttkontrollen 38

Rase- og fylkeslag 40

Besetningsannonser 47

Har du en kommende toppokse 48

Mot lysere tider

Tekst: Landbruks- og matminister Jon Georg Dale

Det ser lysare ut for norsk økonomi, men det er fortsatt krevjande økonomiske utsikter. Omstillinga regjeringa er i gang med må halde fram. Alle næringer må bidra. Velferdssamfunnet vil koste meir i framtida og inntektene vil vekse mindre enn det vi har vore vane med. Det vil vera viktig med moderate lønsoppgjer slik at norske varer og tenester kan bli meir konkurransedyktige. For å få eit berekraftig velferdssamfunn, må veksten koma i grøne og klimavenlege næringar, og det gjev landbruket ein god posisjon. Dette bakteppet gjev føringar for regjeringas landbrukspolitikk dei neste åra.

Når vi oppsummerer dei fire åra vi har bak oss, er det all grunn til å vera nøgde med kva vi har fått til i jordbruket. Matproduksjon har auka og har aldri vore så høg som nå. Inntektene i jordbruket har auka. I perioden 2014 – 2018 ligg bøndene an til ein inntektsauke som er meir enn dobbelt så stor som andre grupper. Bonden har fått større råderett over eigedomen og vi har gjennomført regelendringar som har gjort det enklare å auke produksjon og å omsette varer. Konsesjonsgrenser på kylling og kalkun er utvida og kvotetak for mjølk er heva. Det er avvikla forbod mot import av jordbærplanter, eple- og pæretre, sal av sider og alkoholhaldige drikker lokalt, og skattesatsen for gevinst på sal av landbrukseigedom er halvert for å nemne noko.
Den geografiske produksjonsfordelinga er styrka med gras i utkant og korn sentralt, beitetilskot er betra og utmarksbeite er prioritert. Det er også satsa på framtida, investeringsviljen er stor og investeringstilskotet er dei siste to åra auka meir enn jordbruket krevde.

Det er eit mål å, i størst mogleg grad, levere det norske forbrukarar etterspør. Det er difor ei målsetting å kunne auke produksjon av storfekjøt. Dei siste prognosane for 2018 syner at vi i tillegg til innførsel av 7600 tonn storfekjøt på dei «faste» importkvotane, også må importere 8.600 tonn for å dekke etterspurnaden i år. Her har næringa marknadsmogelegheiter. Vi meiner det er betre å produsere kjøt i Noreg, heller enn å importere det. I grovfôrlandet Noreg bør vi klare det.

Det er ikkje alltid full semje i den norske landbruksfamilien om korleis ein bør innrette verkemidla for få til ei satsing på auka produksjon. TYR har i ei årrekke arbeida til beste for ammekua si rolle i norsk storfekjøtproduksjon og for å stimulere til høgare produksjon. Til jordbruksoppgjeret 2016 fekk departementet gode forslag frå leiinga i TYR. Frå statens side var vi einige i at kvalitetstilskotet skulle aukast, med særleg vekt på tilskotet for slakt i klasse O+ og betre kvalitetar. Dette fekk vi på plass i jordbruksoppgjeret utan drahjelp frå faglaga.

Dette er berre eit av fleire grep i jordbruksoppgjera dei siste åra for å stimulere produksjonen av kvaliteskjøt frå norsk storfe. Kvalitetstilskotet for storfekjøt blei innført frå 1. januar 2014. Desse tiltaka er særleg viktige for den spesialiserte kjøtproduksjonen med storfe. Eg vil og vise til at vi ved jordbruksoppgjeret i 2014 opna for å gi tilskot for alle storfe per føretak. Vi fjerna avgrensingane på kor mange mjølkekyr, ammekyr og anna storfe ein kunne få husdyrtilskot for.

Summen av tiltaka vi har gjennomført vil auke produksjonen av kvalitetskjøt frå norsk storfe. Prognosane for 2018 syner ein viss auke i norsk produksjon frå 2017 til 2018. Men først må mordyrtalet aukast før vi får større utslag på levert kjøtkvantum. Det er difor gledeleg at i dei siste åra har auken i talet på ammekyr vore større enn reduksjonen i talet på mjølkekyr.

Det er stor optimisme i næringa, og pilene peiker i rett retning for norsk landbruk. Mange faktorar påverkar utviklinga i jordbruket. Nokre er politisk styrde rammevilkår, medan andre i mindre grad let seg påverke av nasjonal jordbrukspolitikk. Klimaendringar, teknologisk utvikling, utvikling i marknader og handelsavtalar og endring i forbrukarpreferansar er døme på dette.

Vi som politikarar kan leggje til rette for at jordbruket får moglegheit til å tilpasse seg desse endringane, og så må vi ha tillit til at dyktige bønder gjer dei grepa dei meiner er rett for si eiga drift. Historisk sett har den norske bonden hatt eit aktivt forhold til samfunnsutviklinga og har vore rask til å ta i bruk ny teknologi for å optimalisere eigen produksjon. Vidare er matindustrien den industrigreina som i størst grad har teke i bruk robotisering og automatisering. Dette gjev landbruket og industrien unike utgangspunkt for å møte utviklinga vi står framfor. Samstundes er det viktig å ikkje la dette bli ei sovepute. I likheit med resten av samfunnet, må landbruket og næringsmiddelindustrien halde fram med å forandre seg for å møte utfordringane i framtida. Heile verdikjeda i norsk landbruk må i større grad tilpasse seg sterkare konkurranse i framtida. Ei effektiv næring som leverer det forbrukarane etterspør, og som tek inn over seg ein stadig meir krevjande internasjonal marknad. Dette er ein føresetnad for auka norsk matproduksjon, og at det framleis kan vere eit mangfaldig jordbruk over heile landet.

Regjeringa har fått fornya tillit og fire nye år til å utvikle landbruket. Dei åra skal vi nytte godt. Regjeringa sin landbrukspolitikk er føreseieleg og stakar ut ein stø kurs som bidreg til auka matproduksjon framover.

Vi står nå foran ein ny vår med nye jordbruksforhandlingar. Det ligg eit ansvar på forhandlingspartnarane med å få til jordbruksavtalar. Jordbruksforhandlingane og jordbruksavtala legg viktige premiss for inntekt og innretning på jordbruket, og jordbruket sine organisasjonar har ein unik posisjon til å påverka utviklinga i næringa gjennom sin forhandlingsrett. Ein bør difor ikkje utfordre forhandlingsinstituttet ved at ein stadig bryt forhandlingane.

Regjeringa har starta på eit arbeid der vi skal få ei sterkare arbeidsdeling med korn- og grønsaksproduksjon på flatbygdene, medan distrikta kan satse på grasbasert husdyrproduksjon. Det krev prioriteringar og det vil gi konfliktar. Forhandlingar og semje om avtale inneber evne til kompromiss og eg er oppteken av at vi skal finne løysingar saman.

For å oppnå vekst i norsk landbruk er det viktig med gode innspel for å utvikle landbrukspolitikken. Der har TYR spelt ei konstruktiv og god rolle og eg ser fram til god dialog også i åra framover.

Gulli av Stustad

Elvis P av Hovde

Frost P av Teleneset

Hiawata av Hovde

Simmental er kjøttferasen med egenskaper som gjør at denne rasen sannsynligvis er den mest effektive kjøttferasen i Norge.
Simmentalkyr som reinrasa eller som krysninger har kalvingsegenskaper som gir lite kalvingsproblemer.
Simmental som reinrasa eller som krysninger har gode produksjonsegenskaper med høy tilvekst, slaktevekt, slakteklasse og lite fett, samt meget god fôrutnyttelse.
Simmentalkyr som reinrasa eller som krysningskyr produserer mye mjølk i utmark og på innmark og avvender de tyngste kalvene.
Simmentalkyr som reinrasa eller som krysningskyr har god fruktbarhet og korte kalvingsintervaller.
Simmental er robuste og lett handterlige dyr.
Et naturlig førstevalg i lønnsom og bærekraftig storfekjøttproduksjon!

Eliteokser fra Simmental

73062 Elvis P av Hovde kollet okse e. Brasil av Almanuet P ET – mf. Vegard av Stubberud. Elvis utmerker seg som morfarokse med døtre som kalver lett, har høy mjølkeytelse og avvender tunge kalver. Anbefales i brukt på ku i reinraseavl og krysningsavl spesielt for rekruttering av mordyr. Fødselsindeks: 91 Produksjonsindeks: 107 Morindeks: 112 Totalindeks: 105

73069 Frost P av Teleneset kollet okse e. Steinadler PP – mf. Lynun Pasko. Frost gir avkom som har høy tilvekst, slakteklasse, slaktevekt, lite fett og døtrene er meget gode mordyr med høy mjølkeytelse og lite kalvingsvansker. Anbefales brukt på ku i reinrase og krysningsavl. Fødselsindeks: 85 Produksjonsindeks: 115 Morindeks: 119 Totalindeks: 110

73077 Gulli av Stustad kollet okse e. Poldau PP – mf. Stål P av Vollum. Gulli er en allroundokse med indekser for fødsel, produksjon og moregenskaper uten svakheter og høyest totalindeks av alle norske seminokser uansett rase. Nå med semineksport til Sverige og Danmark. Gulli sine avkom har lave fødselsvekter, høy slaktevekt, meget god slakteklasse og lite fett. Døtre er gode mordyr med høy mjølkeytelse. Anbefales brukt i reinrase og krysningsavl. Fødselsindeks: 114 Produksjonsindeks: 115 Morindeks: 114 Totalindeks: 128

73084 Hiawata av Hovde hornet eliteokse e. Apollo av Nes – mf. Vegard av Stubberud. Hiawata sine avkom fødes lett, har god kjøttsetting og et fint eksteriør. Hiawatha er anbefalt okse i Geno sin avlsplan for bruk av kjøttfesemin på mjølkeku, ved å ha dokumentasjon i Kukontrollen på å ikke gi kalvingsvansker i kombinasjon med NRF ku – og å avle bruksdyr krysninger med gode slakteegenskaper. Kan brukes på kvige i reinrase og kryssningsavl. Fødselsindeks: 106 Produksjonsindeks: 102 Morindeks: 89 Totalindeks: 103

73119 Lotto P av Klevmo kollet ungokse uttatt til semin i 2017 e. Elvis P av Hovde – mf. Steinadler. Okse uten egne avkom, men har indekser med middels god sikkerhet som tilsier at avkom har fødselsforløp omtrent som rasemiddelet. Har god tilvekst og slakteegenskaper samt døtre som mjølker godt og avvender tunge kalver. Anbefales brukt på reinrase avl og krysningsavl. Fødselsindeks: 95 Produksjonsindeks: 106 Morindeks: 119 Totalindeks: 108

73121 Liksom P av Søråsen kollet ungokse uttatt til semin i 2017 e. Excalibur Pp – mf. Frost P av Teleneset. Okse uten egne avkom med indekser for fødsel som tilsier lette kalvinger og avkom med god slakteegenskaper. Har genetikk som gir mordyr som mjølker godt. Kan brukes på kvige i reinrase og krysningsavl. Fødselsindeks: 111 Produksjonsindeks: 107

Norsk Simmentalforening | Info: tlf. 412 75 330 | e-post: bengvest.online.no | www.norsksimmental.no

Den norske landbruksmodellen

Jordbruksoppgjøret sin rolle og funksjon for norsk landbruk

Tekst:
Oddbjørn Flataker

Hvert år føres det forhandlinger mellom partene, Bondelaget og Bonde- og småbrukerlaget som en part, og staten som den andre parten – om hvor mye midler som direkte og indirekte skal bevilges som direkte budsjettstøtte eller markedsprise.

Den norsk landbruksmodellen som den ofte blir kalt har i sin form flere elementer: Jordbruksavtalen med hovedavtalen for jordbruket, markedsregulering, samvirkeorganisasjoner og importvern som bærende elementene og kan illustreres slik:

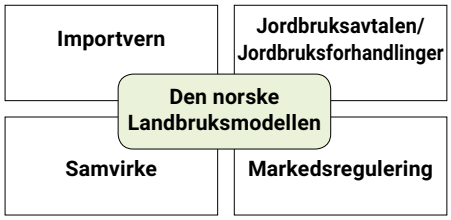

Den norske landbruksmodellen er svært omfattende og derfor kan denne artikkelen bare berøre noen elementer i dens innhold.

Jordbruksavtalen

Avtaleinstituttet som det ofte blir benevnt, er bygget opp under forhandlingsretten som skal føre til en årlig jordbruksavtale mellom bondens organisasjoner og staten.

Den norske landbruksmodellen og jordbruket er også regulert i mange forskjellige lover, forskrifter og retningslinjer.

Hovedavtalen som ble inngått i 1950 har senere blitt revidert. En viktig revidering / endring var i 1984 da det var mulig for staten å inngå avtale med bare en av partene fra bondeorganisasjonene.

Dette har også blitt gjort en rekke ganger etter 1990.

Inngåtte avtaler er en juridisk « forpliktelse» og et verktøy for staten og fagorganisasjonene til å nå landbrukspolitiske mål.

Et viktig element i forkant før forhandlingene mellom faglaga og staten er å skaffe fram grunnlagsmateriale om den økonomiske utviklingen som grunnlag der forhandles om.

Noe forenklet kan en si at partene forhandler om målpriser og budsjettmidler, herunder endringer i priser, tilskuddssatser, kvoteordninger osv. Skatt/avgift og tollsatser er normalt ikke tema i disse forhandlingen. Innretninger og grunnlag i tollsatser kan tas opp.

Hovedavtalens formålsparagraf gir informasjon om hva partene har ment i avtalens § 1-1

Avtaleverket for jordbruket har som formål å regulere tiltak som er egnet til å fremme fastlagte mål for jordbruket som ikke er uttømmende regulert i lov, stortingsvedtak eller forskrift.

Her er det regulering av tiltak som er egnet til å fremme fastlagte mål som er det sentrale. Ordet « tiltak» peker både på eksisterende og nye tiltak.

Det er flere eksempel på at det blir forhandlet om emner som en skulle tro ikke var tema i jordbruksforhandlingene. Fjerning av investeringsavgift og etablering av tidligpensjon er slik eksempel.

I jordbruksforhandlinger er det fremtredende trekk forhandlinger om hvor mye penger en skal bruke innenfor hvert enkelt felt det forhandles om.

Tilslutt handler det om å gi bønder og jordbruksnæringens utøvere økonomiske fordeler de ellers ikke vill hatt tilgang til.

Bruken av økonomiske virkemiddel kan være differensiert for produksjoner og geografi. f,eks via tilskudds soner.

Markedsregulering / balansering / samvirke

Hovedformålet med markedsreguleringen er:

- Alle produsenter av jordbruksvarer skal ha en sikker og jevn avsetning for sine produkter uavhengig av geografisk områder og sesonger.
- All forbruksområder skal han en sikker og jevn og tilstrekkelig tilførsel av alle jordbruksvarer til noenlunde lik pris.
- Produsentene skal sikres de priser på de produktene som er fastlagt i jordbruksavtalen. Prisene er å forstå som makspris.

Et viktig prinsipp i markedsreguleringen/ markedsbalanseringen er at den skal være konkurransenøytral.

Samvirke sin rolle som markedsregulator har også vært noe omstridt, og det har vært sett på og vurdert alternativer.

Landbruks- og matdepartementet oppnevnte et utvalg i mars 2014 som fikk i oppdrag å utrede spørsmålet. Utvalget leverte sin rapport i juni 2015.

Som forventet ble det ikke flertall for store endringer, men en forenkling og et mer transparent system var det enighet om.

Forskjellene på hovedspørsmålene var fra å beholde dagens ordning i samvirkeorganisasjonene, til å legge dette inn under Landbruksdirektoratet.

Om siste ord er sagt i disse kompliserte spørsmålene vet vi ikke.

Importvern

Et bærende element for et lands selvforsyning og muligheter til å produsere de produktene en har forutsetninger for er et fungerende importvern.

De aller fleste land, både industri- og utviklingsland, har i dag et importvern for å beskytte sin produksjon av landbruksvarer.

Importvernet gjør det mulig for landbruket og industrien å ta ut høyere priser på det norske markedet enn internasjonale priser. Differansen mellom norske priser og internasjonale priser definerer skjermingsstøtte. Importvernet bidrar til gjennomføringen av den norske landbrukspolitikken, sikre avsetningen av norske landbruksvarer og utnytte våre ressurser for landbruksproduksjon med bakgrunn i at norsk jordbruk har krevende naturgitte vilkår og et generelt høyt kostnadsnivå sammenlignet med andre land.

Størrelse og effekt av importvern er regulert gjennom tollsatsene og er begrenset oppad gjennom internasjonale avtaler. Satsene er i hovedsak bundet i WTO avtalen fra 1995. For de fleste av landbruksvarer som Norge produserer er tollsatsene høye, mens de produktene som Norge ikke har produksjon av, har i hovedsak lav eller null toll. Gjennom sener handelsavtaler i EØS regi har Norge gitt handelspartnere preferanser ut over bundne tollsatser i WTO. Sist ble dette gjort i gjennom art 19 i EØS avtalen.

Jordbruksforhandlinger

I de årlige jordbruksforhandlingene er hovedelementene hvilke forbedringer og økte økonomiske rammer som en skal bli enig om mellom faglaga og staten. Et viktig tema hvert år er hvilke virkemiddel som en skal benytte for å få

økt produksjon og økt inntjening. I de senere årene har dette med kvoter, bruksstørrelse og dyretall vært sentrale tema.

Det er et sentralt element at økt produksjon på hver enkelt gård ofte henger sammen med produksjonens volum. Utviklingen har vært entydig i Norge, færre jordbruksforetak og bønder. Produksjonsvolumene øker for de aller fleste produksjonene med unntatt av storfekjøtt der vi har en nedgang siden toppåret som var 1994.

Forhandlingene i jordbruksoppgjøret skal være krevende, da dette handler om både politikk på kort og lang sikt, økt inntjening og markedspriser, samt rettferdig fordeling av inntektsgrunnlagene for de produksjonene som det er naturlig for Norge å prioritere.

Det kan derfor bli en interessekonflikt internt i landbruket om hva som er rettferdig og hvilke produksjonsvolumer som nødvendig for å være en heltidsbonde der en blir mindre avhengig av annen inntekt i tillegg til sin landbruks produksjon.

Som organisasjon er TYR tydelig på at vi trenger alle typer produksjoner og størrelse i alle deler av landet. De som har muligheter i forhold til sitt produksjonsgrunnlag til å øke, samtidig at virkemiddelene også er målrettet for å ivareta de med mindre produksjonsgrunnlag.

Bønder som henter mesteparten eller alt av inntekt fra sin produksjon vil være de som over tid blir referansen på denne aktuelle produksjonen. Effektivisering og investeringer henger ofte sammen med volum.

De største tilskuddsordninger over jordbruksavtalen

Tilskuddsordning	Differenensering			Forbruk
	Produksjon	Struktur	Geografi	mill.kr
Areal og kulturlandskap				2026
Produksjonstilskudd, husdyr	x	x	x	2182
Pristilskudd kjøtt			x	1410
Driftstilskudd melkeprod		x	x	1373
Tilskudd ferie og fritid	x	x		1167
Landbruketes utviklingsfond				1148
Beitetilskudd	x			854
Tilskudd nesskriving av korn	x			651
Pristilskudd melk			x	611
Regionalt miljøprogram			x	422
Frakttilskudd	x		x	346
Sum de største				12190
Sum midler over jordbruksavtalen			**14957**	**14957**

Kilde : Jordbruksavtale fra 26. juni 2017

Partene sitt ansvar i forhandlingene.

I utgangspunktet er det to parter i forhandlingen, selv om faglaga er representert med både Bondelaget og Bonde- og Småbrukarlaget.

Alle parter har et eget ansvar for å komme fram til en enighet om en jordbruksavtale selv om det er forskjellige grunnlag og utgangspunkt slik det er nedfelt i hovedavtalen.

Vider påhviler det et ansvar for partene å gi alle produksjonsformer en lik mulighet til nødvendig inntjening ut i fra markedets muligheter til omsetning av produktene.

Da er det bare å ønske partene lykke til med forhandlingene, og resultatet for oppgjøret 2018 – 2019 vet før 17. mai.

Hvorfor foreslås økningen i kvalitetstillegget fra R÷ i det kommende jordbruksoppgjøret

For Økonomiutvalget i TYR
Tekst: Erling Gresseth

Kvalitetstillegget har bidratt positivet til å øke inntjeningen i norsk storfekjøttproduksjon.

Endringen i siste oppgjør der økningen ble prioritert fra O+ og oppover var målrettet for ammekunæringen.

Det var et flertall av tilbakemeldinger fra høringen fra rase- og fylkeslag som var enig i forslaget fra Økomomiutvalget om økningen i kvalitetstillegget fra R÷. Fra noen raselag, deriblant Hereford og Angus var innspillet at tillegget burde komme fra O+.

Med begrenset antall millioner som skal fordeles på kvalitetstillegget må midlene målrettes.

Med en total pott på f.eks 30 millioner til disposisjon blir tillegget en krone på O+, mens det blir mellom tre og fire kroner på R÷.

Økonomiutvalget har vurdert alle innspill som har kommet, men har konkludert med at det er riktig å foreslå økningen fra R÷ med bakgrunn i:

1. Kassifiseringsstatistikken som er tilgjengelig på Animalias nettsider viser slik fordeling mellom de ulike rasene (volum og klasse)

Kvalitetstilskudd for storfe- Ung okse, Ung ku og kvige

Siste statistikk per uke 44 -2018

Ung okse	Antall slakt	% Andel O	% Andel O+ og bedre	% Andel R- og bedre	Ung ku Antall slakt	% Andel O	% Andel O+ og bedre	% Andel R- og bedre	Kvige Antall slakt	% Andel O	% Andel O+ og bedre	% Andel R- og bedre
NRF	78747	51	35	7	37466	0,0	4,2	0,9	188	36	10	2
Hereford	2904	17	79	51	699	28,6	37,6	19,5	0	34	48	20
Charolais	3902	2	98	94	795	15,2	78,4	54,1	661	10	88	72
Aberdeen Angus	1690	11	89	67	351	26,8	48,7	25,9	930	25	61	35
Limousine	2140	1	99	98	486	7,9	87,3	76,0	437	3	95	92
Simmental Kjøtt	637	4	95	85	146	24,0	47,9	21,9	606	17	74	47
Blonde D'aquitaine	91	0	100	100	19	5,3	94,7	68,4	142	0	100	96
Scottish Highland	265	28	9	3	77	23,4	7,8	0,0	47	29	11	3
Tiroler Grauvieh	165	9	88	72	22	13,6	50,0	27,3	138	65	17	13
Dexter	75	43	32	4	8	0,0	37,5	25,0	23	20	60	0
Galloway	31	39	48	13	3	50,0	16,7	0,0	3	50	17	0
Krysninger	20857	14	79	67	0	16,1	72,2	52,9	0	16	72	53

1. WTO regelverket setter tak

Kvalitetstilskuddet for kjøtt kommer inn under WTO-regelverket. Vi er nå snart i taket på antall kg som det kan gis tilskudd til.

TYR mener at dette gjør at kvalitetstilskuddet må målrettes slik at vi er innenfor rammen til WTO. Forslaget om at økningen i kvalitetstillegget fra R÷ bidrar til dette, da de store volumene kjøtt kommer i O klassene.

TYR beklager at kommentaren fra Økonomiutvalget hadde falt ut av TYRmagasin nr. 1-2018

Katrine Haugaard

TYR-forsker på verdenskonferansen i husdyrgenetikk

I februar 2018 ble verdenskonferansen i husdyrgenetikk, «World Congress on Genetics Applied to Livestock Production» (WCGALP), arrangert i Auckland, New Zealand. I år var TYR for første gang representert og det med egen forskning, en posterpresentasjon om genetiske analyser på fôropptak og fôrutnytting basert på registreringer gjort på Staur.

Forsker Kathrine med sin poster.

Verdenskonferansen samler forskere fra universiteter, avlsorganisasjoner og husdyrindustri fra hele verden, hvor de deler informasjon om sin forskning, diskuterer fag og knytter kontakter. Konferansen arrangeres hvert fjerde år, og årets arrangement var den ellevte i rekken. Arrangørsted for konferansen varierer fra gang til gang, og nå var det altså New Zealand som skulle være vertskap. Siden New Zealand er en lang reisevei unna for de aller fleste som skulle delta ble det i dagene før WCGALP også arrangert to andre konferanser tilknyttet husdyravlen: ICAR og Interbull. Disse konferansene arrangeres hvert år, i forbindelse med alternerende genetikk- og husdyrkonferanser. Det var litt over 1400 personer fra 70 land som deltok på konferansen, om lag 30 av disse kom fra Norge.

ICAR og Interbeef

De to første dagene var det møter i de ulike arbeidsgruppene og underkomiteene av ICAR. Jeg deltok her som observatør på møtene for Interbeef, en arbeidsgruppe i ICAR som jobber for samarbeid og internasjonal avlsverdiberegning for kjøttfe. TYR er ikke medlem av Interbeef, men jeg ønsket å delta på møtene for å lære mer om hva arbeidsgruppen jobber med. Det var to ulike møter, hvor det første møtet fokuserte på tekniske oppgaver og hva som var gjort av forskning på bruk av internasjonale data siden sist konferanse, mens det andre møtet fokuserte mer på arbeidsoppgaver framover. Det var om lag 30 personer på møtet første dagen, og om lag 40 personer på møtet andre dagen. Flere av disse var også observatører, slik som jeg var, og arrangøren var fornøyd med den økende interessen for internasjonalt samarbeid innen kjøttfeverdenen.

Interbeef kjører internasjonale avlsverdiberegninger to ganger i året. Så langt er det kun Charolais, Limousin og Kjøttsimmental som det regnes avlsverdier for, og kun på noen få egenskaper (fødselsvekt, avvenningsvekt og kalvingsvansker, sistnevnte ikke for Kjøttsimmental). Det jobbes for å få inn flere egenskaper og flere raser, først i køen står Angus og Hereford. Hvordan medlemslandene brukte avlsverdiene varierte mellom land. Noen land har ikke egen avlsverdiberegning og publiserer de internasjonale avlsverdiene direkte, mens f.eks. Sverige publiserer en liste med oksenes internasjonale avlsverdier som et tillegg til de nasjonale avlsverdiene de selv regner ut.

Interbull og WCGALP

De resterende dagene var det et mer vitenskapelig program som stod for tur. Forskere fra hele verden sender på forhånd inn sine bidrag som de ønsker å presentere, og en organisator bestemmer hvem som får ha muntlig presentasjon og hvem som får poster-presentasjon. Selv skulle jeg presentere en poster på torsdagsmorgenen. Ved posterpresentasjon er det satt av et tidsrom, postersesjon, hvor man står ved siden av posteren sin mens alle andre går rundt og leser de posterne de finner interessante. Det var flere som stoppet ved posteren min og ville diskutere hva jeg har sett på.

På Interbull-konferansen er det kun bidrag relatert til storfe som er aktuelt (både melk og kjøtt), mens for verdenskonferansen er alle husdyrarter inkludert, selv om melkeku nok er mest representert. Et tema det har vært mye fokus på under konferanser de siste årene har vært genomisk seleksjon (GS). Dette var et viktig tema også i år, og nå med fokus på praktisk erfaring og problemer organisasjonene har møtt når de har implementert GS i avlsarbeidet sitt. Det er stort sett melkekuorganisasjoner og organisasjoner for gris som har kommet lengst på dette området, men det var også noen som fortalte om sine erfaringer med GS på kjøttfe. American Angus innførte GS-avlsverdiberegninger sommeren 2017, og de holdt et spennende foredrag om alle utfordringene de hadde møtt på for å få systemet til å fungere optimalt.

Utsikt

Fra Angus-utflukten.

Helse, funksjonalitet og miljø

Helse og funksjonalitet har også vært et tema med økende popularitet de siste årene. I Norge har vi hatt lange tradisjoner for å avle på helseegenskaper, mens i utlandet har produksjon og profitt vært dominerende fram til relativt nylig. Med økende fokus på helse i andre land og med økende mengde registreringer begynner også disse å få grunnlag for avlsverdiberegninger på helseegenskaper. Mye forskning blir derfor nå presentert på såkalte nye egenskaper, som for eksempel klauvhelse, ulike fertilitetsmål, varmetoleranse, funksjonelt eksteriør og kalveoverlevelse.

En annen ny egenskap som er av stor interesse spesielt i disse dager er metanproduksjon og klimavennlige husdyrproduksjon. En egen sesjon var satt av til dette temaet. Det meste av forskningen her gjøres på melkeku. Å måle metanproduksjon på individnivå er kostbart og krevende, og gjøres stort sett kun i egne forskningsbesetninger. En av tingene flere forsker på er om det går an å bruke indikatoregenskaper som er lettere å registrere til å måle metanproduksjonen. Så langt er det ingen indikatoregenskaper som peker seg ut som spesielt overlegne, men flere av dem kan benyttes og eventuelt kombineres for å få en genetisk fremgang.

Angus-utflukt

Under de fleste ukes-konferanser er det lagt inn en dag til utflukt. Da settes det opp ulike alternativer man kan velge mellom, gjerne en for hvert dyreslag. Jeg hadde selvsagt meldt

Grønt og fint landskap med beitende Angus.

meg på alternativet for kjøttfe, som denne gangen var en tur til en besetning med Angus, den største kjøttferasen på New Zealand.

Ferden gikk til Storth Oaks Angus som lå ca. 2,5 times busstur sør for Auckland. Eieren hadde drevet der siden 1991. Da hadde de kjøpte 37 hunndyr, og deretter brukt stort sett semin og embryo for å bygge opp besetningen. I dag hadde de rundt 300 kalvinger i året, i tillegg til at de kjøpte noen dyr for sluttfôring. I mai hvert år hadde de auksjon på gården, hvor de solgte ca. 75 – 80 avlsokser. Alle dyr ble DNA-verifisert mot far og var inkludert i AngusPure-systemet, som er et registreringssystem på New Zealand som sporer dyret fra fødsel til slakt. Storth Oaks Angus ønsket å avle fram en ku som kalvet lett og en kalv som var vital ved fødsel, vokste raskt og med gode spisekvalitetsegenskaper. For å oppnå det siste ble alle dyrene ultralydmålt for intramuskulært fett ved 400 dagers alder. På New Zealand finnes ingen feedlots, og siden kraftfôr var dyrt ble stort sett alt av storfekjøtt produsert på beiteområder som ikke kunne utnyttes til noe annet, typisk bratte skrenter, ravinelandskap og fjellbeiter.

Egentlig var det meningen vi skulle få en omvisning rundt på gården i traktor og tilhenger, men grunnet regnvær tidligere på dagen ønsket de ikke å ta tunge maskiner ut på grusveiene, så da fikk vi bare sett på dyrene som gikk nærmest gården. Etter en liten omvisning og foredrag om kjøttproduksjon på New Zealand var det sosialisering og grilling på programmet, selvsagt med Angus som hovedrett.

En vellykket konferanseuke

Oppsummert var det en veldig bra konferanse både faglig og sosialt. Jeg dro fra konferansen med mye spennende faglig påfyll og nye tanker og ideer, samt at jeg har snakket med både gamle og nye kontakter fra hele verden. Neste verdenskonferanse skal arrangeres i Nederland i 2022, og målet får vel være at TYR skal være representert på WCGALP også i fremtiden.

Et norsk produkt fra:
VESHOVDA
GJERDESYSTEM

SPAR TID
MED NYTT GJERDESYSTEM

- Tåler store påkjenninger
- Lett å vedlikeholde
- Kan ha lange strekk mellom pålene

FLEKSIBELT
Velg høyde, antall og type tråder, med eller uten strøm. Avstand mellom stolpene etter underlag.

ENKELT
Oppsettingsarbeid reduseres med 50-70%. Lett å tilpasse ved ujevnt terreng, fjellnabber, veier og bekker. Få deler.

SOLID
Lengre levetid enn dagens løsninger. Ingen rustproblemer!

Gjerdesystemet består av:

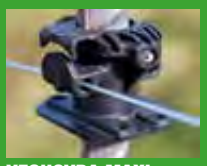

VESHOVDA MAXI
VeshovdaMAXI-brakett benyttes som:
- Trådholder for jernpåler
- Topptråholder for trepåler
- Feste for skråstag
- Forlengelse av gjerdestolpene
- Oppstrammer av tråd

VESHOVDA MINI
VeshovdaMINI-brakett benyttes som trådholder for trepåler, samt vegg. Er spesielt utformet til å passe trepåler av ulik diameter og utforming.

VESHOVDA STRAMMEVERKTØY
Spesialverktøy beregnet for oppstramming av tråd.

Systemet er utviklet av norske bønder med lang erfaring fra utfordrende gjerdearbeid

www.gjerdesystem.no

KSL – en pest og plage eller kontroll og kvalitet?

I Norge er det lovpålagt å dokumentere internkontrollen bonden har på gården. KSL er verktøyet for enkelt å kunne ha dokumentasjonen på plass. Heldigvis er det bare noen få som mener verktøyet er en pest og plage. Den store, stilltiende majoriteten av bønder ser poenget med å ha kontroll og kvalitet på egen matproduksjon og har alt på stell.

Tekst: Nina Sundquist, Matmerk.

144 bønder nekter å gjennomføre KSL. Vi vet nøyaktig hvem de er. De 12 prosentene som leverer fire prosent av volumet, nekter ikke. Derimot har frister for årlig egenrevisjon og å lukke avvik forfalt.

I tråd med bransjeavtaler fra 2001 for kjøtt, mjølk og korn har det vært et økonomisk trekk dersom man ikke følger opp. Begrunnelsen for trekket er at det koster mye å følge opp de produsentene som ikke kvitterer ut at de har et forhold til lovpålagte krav i sin produksjon. Nå er bransjeavtalen for kjøtt reforhandlet med virkning fra 1. april. Kjøttprodusenter som ikke kan dokumentere at de følger opp KSL, får et mye større trekk enn tidligere på slaktet, hele 20 prosent .

I 2017 ble det gjennomført ca. 4200 eksterne revisjoner, der det i gjennomsnitt var 2,3 avvik på hver gård. 24 prosentene av avvikene er knyttet til husdyrholdet. Graver vi enda mer ned i tallene ser vi at kjøttfebesetningene har størst utfordring med skitne slaktedyr. Å være tørr på beina er alfa omega for både to-beinte, såvel som firbeinte. Fôringsplasser med fast, tørt underlag er essensielt. For skitne dyr mener Matmerk at storfenæringen må lære av fjørfebransjen som innførte tråputescore knyttet til vedtatt dyrevelferdsprogram og KSL. Samspillet bonde, slakteri, veterinærer, Animalia og KSL reduserte raskt tallene med for høyt tråputescore. Like gode resultater kan vi oppnå ved å gjennomføre tilsvarende samspill mot skitne dyr og resultatmålingen som blir gjort på slaktelinja. Hver natt oppdateres KSL-statusen inkludert avvik pr produsent til 98 varemottakere. Mattilsynet får i tillegg oversikt over avvikene som ikke lukkes, og dermed bedre grunnlag for risikobasert tilsyn.

Når vi vet at landbruket er så risikoutsatt mht dødsfall og ulykker, er det nyttig for alle involverte på gården å gjøre en vernerunde i tråd med HMS-sjekklisten i KSL. Flest avvik, hele 45 prosent, finner faktisk innen HMS-arbeidet på gården. Alle kjøttfeprodusenter får både spark, tråkk, blir klemt og stanget med påfølgende legebesøk i løpet av sitt virke. Selvsagt kan man ikke alltid forutse et dyrs adferd, men der bonden har sin egen, ansatte og familiens sikkerhet i tankene, så hjelper det i et forebyggingsperspektiv.

Norsk kjøttproduksjon er viktig av mange årsaker, og både kjøttfeprodusenter og kjøttindustrien gjør en kjempeinnsats hver dag. Å ligge i forkant knyttet til produksjonen og en næring som spiller med åpne kort, er avgjørende. Norsk landbruk skal ikke ha noe å skjule. KSL er god derfor et godt og nødvendige verktøy for kontroll og kvalitet.

SISU HEST OG HUSDYR
HEST & HUSDYR
Skreddersydd storfeinnredning til nytt og eksisterende fjøs.

Innredning fra
DAN EGTVED A/S
www.dan-egtved.dk

Kalveføringsautomat
Lettgrind
Fôrhekk
Kontakt Ingunn Kvaal 488 94 403 eller
Kenneth Rønnestad 488 94 400 for en uforpliktende fjøsprat.
WWW.SISUHESTOGHUSDYR.NO - TLF 63 94 39 00 - SHH@SISU.NO

SMART FÔRING FJØSSYSTEMER

www.fjossystemer.no

NORGES SKIFORBUND

Fjøssystemer støtter kombinertlandslaget

FJØSSYSTEMER
Bonden og dyrenes førstevalg

Øst	Sør	Vest	Nordvest	Midt	Bygg
2634 Fåvang	3178 Våle	4365 Nærbø	6770 Nordfjordeid	7473 Trondheim	2634 Fåvang
Tlf. 61 28 35 00	Tlf. 33 30 69 61	Tlf. 51 43 39 60	Tlf. 57 86 25 05	Tlf. 72 89 41 00	Tlf. 61 28 35 00
ost@fjossystemer.no	sor@fjossystemer.no	vest@fjossystemer.no	nordvest@fjossystemer.no	midt@fjossystemer.no	bygg@fjossystemer.no

Tanker rundt testomgangen 2017/18 og resultater vi kan forvente oss

Fagansvarlig avl, TYR
Tekst: Kristian Heggelund
Alle foto: TYR

I årets testomgang har vi brukt et grovfôr som er en miks av alle tre slåttene på Staur fra 2017. I gjennomsnitt gir disse en fôrenhets-konsentrasjon på 0,89 og med et tørrstoff på 28%. Med en såpass bra silo ble det valgt å bruke vanlig Formel Biff som kraftfôr. Mengdene for Hereford og Angus starter på 2 kilo ved teststart og 230 dagers alder. Ved testslutt og 377 dagers alder er kraftfôrmengden oppe på 3,2 kilo. For de andre rasene starter oksene på 3,5 til 3,7 kilo med kraftfôr og ender på 4,8 til 5 kilos mengder.

Hvorfor akkurat disse mengdene er valgt i forhold til fri tilgang på silo, og silokvalitet er enkel. Ut fra rasenes potensiale til tilvekst og gjennomsnittlig vekt ved teststart legger vi opp til en tilvekst på 1400 gram per dag for Angus og Hereford. For Limousin og dens potensiale legger vi opp til en tilvekst på 1500 gram per dag. For Charolais og Simmental og potensiale legges det opp til en tilvekst på 1700 gram per dag. Ut fra dette vil en få en spredning av oksene over og under denne tilveksten. Dette, sammen med hvor effektive oksene er gir oss et svar på hvem som er de beste dyra å avle videre på. Effektive vil si antall fôrenheter de forskjellige oksene trenger for å produsere en kilo tilvekst, noe som blir målt i fôrutnyttelse og til dels grovfôropptak.

Vi i TYR føler at vi har truffet bra med årets fôrregime. Vi ser at de fleste okser tar opp tildelt kraftfôrmengde og har bra grovfôropptak. Det ser ut til å være en normalspredning på både tilvekst fôrutnyttelse og grovfôropptak. Dette er en indikasjon på at prinsippet med fri tilgang på grovfôr faktisk er tilstede og at det er ro og lite knuffing og en satt rangordning i alle binger.

Mange av oksene er nå kåret og vi begynner å se et bilde av gode og dårlige okser. Nytt av året er at vi kommer til å teste sædkvalitet og ridelyst på seminoksene i løpet av våren, før de blir sendt til Store Ree. Det betyr at reservene vil bli tilgjengelig i løpet av våren og forsommeren, hvis de ikke trengs i semin.

Nedenfor følger et sammendrag av det inntrykket vi har av de forskjellige raser så langt i testomgangen:

Aberdeen Angus:
For de 12 testoksene av Angus har vi mange okser med gode resultater i testen. Disse sprer seg godt på både typer og egenskaper. I gjennomsnitt har de bedre muskeldybde enn vi noen gang har sett for rasen. De tre fedrene som har sønner i test gir nok noe forskjellig rammestørrelse. Men generelt har alle testokser meget god muskelfylde. Dessverre ser vi at den ene oksens sønner gjennomgående har noe grov knokkelbygning, og i samme gruppe har også noen dyr store klauvfeil i form av bratte klauvvegger. Disse vil gå rett på slakt og ikke komme ut i avlen. En skal aldri feie alle over samme kam, for et par av sønnene i denne gruppen har også bra klauver. Slik det ligger an nå vil Angus få sju til åtte okser på auksjonen. To av disse vil være seminokser, og ên vil være reserve semin.

Charolais:
Årets testomgang av rasen besto opprinnelig av 23 dyr. Vi har vært veldig uheldig med årets gruppe, da tre okser har gått ut grunnet skader og uhell. Alle disse tre oksene vil vi si at lå an til å komme seg gjennom årets test som salgsokser, og en av dem også muligens bedre enn det. Men uhell er vanskelig å gardere seg mot. Årets okser har sju forskjellige okser som fedre. Gruppa inneholder mange okser med gode prestasjoner i test, og det er mange eksteriørmessig flotte okser. En av oksene har til og med fått ni i helhet på lineær kåring. Når det gjelder klauver ser vi mye trygge klauver, og en klar forbedring sett i et 5-års perspektiv for rasen. For charolais er det som for alle raser nulltoleranse for bratte

klauvvegger som er første trinn til skruklauver. Slik det ser ut nå vil fire av de 20 gjenværende oksene av rasen bli tatt vekk og slaktet grunnet dette. De 16 gjenværende oksene vil nok med stor sannsynlighet komme på auksjonen. Fem av disse vil være seminokser og en reserve. De andre vil være salgsokser som er klare for oppdrag rett etter auksjonen.

Hereford:
Årets 12 testokser av Hereford ser ut til å ha en eksteriørmessig meget høy standard. Det er mange okser med fin størrelse, trygge bein og god muskelsetting. Mange okser ligger jevnt på testresultatene, men en okse peker seg nok ut med meget gode resultater i testen, og vil med høy sannsynlighet få et meget høyt rangtall. Av årets testokser av Hereford vil nok svært få bli slakta, antagelig bare en eller to. Det betyr mange okser på auksjonen. To okser skal være seminokser, og en vil være reserve.

Simmental:
Det er 12 okser av Simmental i årets test. Årets okser av rasen er jevnt over meget flotte eksteriørmessig. Årgangen er uvanlig jevn når det gjelder testresultater. Mange av oksene er

jevnt og godt kjøttsatte, og representerer den «nye» typen simmental, med litt mindre ramme og større muskelsetting. Vi ser også at muskeldybde er i gjennomsnitt mye høyere enn i foregående testomganger for rasen. Alle testokser har bra klauver og bein. Vi tror at bare en eller to okser av rasen vil bli slaktet. Det vil si at ti eller elleve okser kommer på auksjonen. Alle okser av rasen er kollet. To okser vil bli seminokser og en okse vil bli reserve.

Limousin:
Limousin har nok den gruppa av testokser som er mest spredt både genetisk og resultatmessig på testen. En del okser av rasen har vokst noe svakt, mens andre har meget gode resultater igjen. De fleste av oksene som vokser svakt har gjennomgående for lite grovfôropptak. Dette gjør at enkelte okser vil få så lavt rangtall at de vanskelig kan komme på auksjonen. Andre igjen får så gode resultater at de er klare seminkandidater. Eksteriørmessig er det mange flotte okser av rasen. Hele 10 av testkandidatene er kolla og oppkryssa okser, noen av disse er også homozygot kolla. En del okser av rasen sliter med bratte klauvvegger og dermed skruklauver. Av de 21 oksene vi har av rasen vil nok fem – seks bli slaktet grunnet klauver. Dette er omtrent samme antall som de to tidligere testomganger. Vi tror at 13 til 14 okser vil komme på auksjon av rasen. Fem av disse skal være seminokser, og en i tillegg skal være reserve.

Følg med på våre nettsider når det gjelder testresultater. De endelige resultatene med seminokseuttak vil være klart i løpet av påsken for Charolais og Angus. Simmental vil være klart med uttak i uke 15. Limousin og Hereford vil bli klart i løpet av uke 16.

Vi ønsker velkommen til Staur for både å se og kjøpe flotte okser lørdag den 28. april!

Avslutning av fenotypetesten med okseauksjon

En testomgang går mot slutten – og tradisjon tro avsluttes den med TYRs okseauksjon. Dette er et arrangement som har utviklet seg mye siden sin spede start for snart tjue år siden – og også prisene på okser har hatt en voldsom utvikling.

Avlskonsulent, TYR
Tekst: Solvei Cottis Hoff
Foto: Guro Alderslyst

God stemning og mye folk på tribuna under auksjon.

De siste årene har det vært svært vellykket å ha et fellesarrangement «kvelden før dagen» TYR har derfor, i likhet med de siste årene, reservert Scandic Ringsaker Hotell. Her vil det bli tilbud om fagforedrag og det vil bli presentasjon av okser i to rom. Kvelden avsluttes med en felles middag og sosialt samvær. Auksjonen kalles jo for kjøttfefolkets 17. mai , og «kvelden før dagen» arrangementet gjør dette til en komplett opplevelse. For å delta må du melde deg på via www.tyr.no – vi tar ikke i mot påmelding av hele busser, men hver enkelt må inn på nettsiden og fylle ut skjema. Vi varsler på nettsiden når det er igjen få ledige rom, og kan være behjelpelig med tips om andre overnattingssteder om ønskelig.

Påmelding – Okseauksjonen 28.04.2018
Lørdag 28. april er det duket for den årlige festdagen i TYR! Denne lørdagen er det okseauksjon på fenotypeteststasjon til TYR på Staur Gård i Stange. Av årets testkandidater regner vi med at ca. 60 okser kommer gjennom nåløyet og kan tilbys på auksjonen.

Det er åpent for å besiktige oksene fra kl. 10. Selve auksjonen begynner kl. 11.30. I år er det Simmental som er først ute i ringen deretter følger Limousin, Angus, Hereford og Charolais. Auksjonen pleier å vare tre – fire timer.

Håkon Marius Kvæken begynner å bli en erfaren auksjonarius, og vi er glade for at han stiller opp i år også. Håkon Marius er kjent for sin kjappe replikk og sitt levende engasjement for storfe, noe som er en suveren kombinasjon for auksjonarius på en okseauksjon.

Tradisjon tro stiller Nortura med servering av grillmat og kaffe. Det blir også mange stands med ulike raselag og andre aktuelle utstillere.

Det har ofte vært veldig fint vær på auksjonsdagen, men husk å kle dere godt. Auksjonen er utendørs og en liten trekk fra Mjøsa er nok til finne fram både lue og votter.

Med opp mot tusen besøkende blir det mye folk og god stemning. Logistikkmessig må derfor biler parkeres oppe på gården, mens auksjonen foregår rundt oksefjøset som ligger på nedsiden av gården (ca. 300 meter å gå).

Livestreaming av auksjonen
Nytt av året er at auksjonen blir filmet slik at du kan følge med på auksjonen selv om du ikke har mulighet til å reise til Stange denne dagen. Auksjonen er alltid i slutten av april og det er jo som regel alltid noen som har startet med våronna i vårt langstrakte land. Vi ønsker derfor å få til direktesending av auksjonen.

Kontant betaling:
Styret i TYR har vedtatt at alle okser solgt i TYR-regi skal være betalt før de kjøres til ny eier. I praksis betyr dette at kjøper får en giro ved signering av kjøpeavtalen som må betales snarest. Beløpet må være på TYRs konto i løpet av onsdag 2. mai. Hvis det ikke lar seg gjøre må det fremvises bankgaranti. For seminoksene gjelder dette først når oksene skal kjøres fra seminstasjonen til ny eier. Grunnen til at det er så travelt med å få kjørt ut salgsoksene er at seminoksene må stå i karantene i en måned før de kan kjøres til seminstasjonen.

Budnummer:
For å kunne by under auksjonen må du ha et budnummer. Hvis du vurderer å by anbefaler vi å reservere budnummer på hjemmesiden til TYR, www.tyr.no. Påmeldingsskjema for budnummer blir lagt ut i begynnelsen av april. Ved å reserve på forhånd slipper du å stå i kø for å registrere deg på selve auksjonsdagen. Da er det bare å hente ut budnummeret i sekretariet når du ankommer. Hvis du mot formodning ikke får reservert på forhånd er det mulig å registrere seg ved ankomst.

Flere av bedriftene som har stands på området stiller også med premier til loddtrekning. I år trekkes premiene på budnumrene så

dermed er det enda en grunn for å skaffe seg budnummer selv om man er usikker på om man skal by.

Telefonbud:
Hvis du ikke har mulighet til å være tilstede på auksjonen kan du være med å by over telefon. Påmeldingen gjøres i samme skjema som reservering av budnummer, men det er svært viktig å krysse av for telefonbud og oppgi hvilken rase man er interessert i. På fredagen før auksjonen fordeler vi telefonbudene på representanter fra de ulike raselagene. Du skal bli oppringt av denne personen i forkant av auksjonen for å avtale hvilke okser som skal bys på. I tillegg må du selvfølgelig være tilgjengelig under auksjonen.

For administrasjonen i TYR er det mye jobb rundt auksjonen og «kvelden før dagen» arrangementet, vi håper at alle skal ha en god opplevelse – og vi gleder oss til denne dagen i lang tid. Tidsregninga er «før og etter auksjonen», for dette er jo også en markering av slutten på en testomgang og den spede begynnelsen på en ny. Vi ønsker dere alle velkommen til Staur 28. april 2018

Auksjonarius Håkon Marius Kvæken i full sving med auksjon av Aberdeen Angus.

Tiroler Grauvieh
– god og stabil vekst i Norge

Mange har fått øynene opp for den middels store kua med meget gode mordyr-egenskaper. Tiroler Grauvieh er fremragende i reinrasede besetninger og god som kvigebedekker i besetninger med tyngre raser. Rasen er også et godt innslag i blandingsbesetninger for å forbedre mordyregenskaper, øke mjølkemengde og for å redusere fettrekk og forbedre slakteklasse.

Det importeres både eliteokser og lovende ungokser fra Østerrike.
- Se tilgjengelige okser i TYRs oksekatalog eller på Genos side.
- Bestill fra Geno i god tid så dosene ligger klare når insemineringa skal gjennomføres.

Se utfyllende informasjon om oksene på:
http://cgi.zar.at/zuchtwertdb_gv.htm

Storfesatsning på Hakadals Verk

Løvenskiold-Vækerø er mer enn et gjennomsnittlig gårdsbruk etter norsk målestokk. Løvenskiold-Vækerø ble etablert i 1649.

Org.- og infosjef, TYR
Tekst: Guro Alderslyst

Løvenskiold-Vækerø er mer enn et gjennomsnittlig gårdsbruk etter norsk målestokk. Løvenskiold-Vækerø ble etablert i 1649. Dagens virksomhet dreier seg om handel med byggevarer, eiendomsforvaltning, skog og jordbruk og trelastindustri. Det er Carl Otto Løvenskiold som står som eier og konsernsjef og under han er det om lag 1650 ansatte. Totalt har Løvenskiold-Vækerød en omsetning på 4,6 milliarder. Nordmarksgodset utgjør 430 000 dekar, går inn i fire fylker og åtte kommuner. Det er om lag 280 hytter og boliger som leies ut her – og 460 kilometer med skogsveger – det er her Hakadals Verk ligger.

Hakadals Verk har lange tradisjoner for storfe, men da først og fremst melkeproduksjon. Løvenskiold har gjort et bevisst valg i forhold til å satse på ammekyr – det er hovedgrunnen for å bygge nytt fjøs.

Jordbruksarealene til Løvenskiold dreier seg om 3000 dekar korn, 1000 dekar gras, 900 dekar med beiter og i tillegg leies det inn om lag 1000 dekar.

Når en nå har valgt å bygge nytt fjøs, så er dette for å sikre og utvikle et fremtidsrettet og lønnsomt jordbruk ved Hakadals Verk. Hakadals Verk er et av to driftssentre i Løvenskiold-Vækerøds eie. Det var stort behov for en mer tidsriktig og tilpasset driftsbygning på Hakadals Verk. Dessuten var det et ønske om å bedre kunne utnytte eiendommens ressurser som innmark, utmark, maskiner og mannskaper. Innenfor eiendommensgrenser og nærområde rundt bor det 1 million mennesker – derfor er det både viktig og ønskelig at en også tar vare på og skjøtter kulturlandskapet ved hjelp av beiting og slått. En så også at det var gode markedsmuligheter for norsk produsert storfekjøtt og for livdyr så lenge det er underskudd i markedet og mange som vil satse på denne produksjonen.

Carl Otto Løvenskiold har et svært bevisst forhold til storfeproduksjonen – «Vi skal være av de beste, om vi ikke er det kan vi la være!»

Mye av kjøttet som produseres på Hakadals Verk selges lokalt på Smelters Mathus på Bærums Verk.

Mange av de ansatte er nå i full virksomhet med brøyting og strøing av skogsbilvegnettet,

Mest Simmental, men også krysninger i fjøset.

Høy automatiseringsgrad i ny fjøset.

Mange mennesker var nysgjerrige på det nye storfjøset.

Dyrevelferden er satt i høysetet, og det var flere kubørster som ble flittig brukt i det nye fjøset.

men når våronna setter i gang så flytter de over til gårdsdrifta. Det produseres 1500 rundballer med gras og 200 rundballer med luta halm som går med til storfe. Cirka 15 % av storfeets fôrbehov dekkes via beiting. I tillegg produserer de 250 tonn hestefôr. 200 tørre rundballer presses også til strø. Videre kjøpes det inn kraftfôr som dekker opp 15 – 20 % av det totale fôrbehovet for storfeet – og tørr flis til strø i liggebåsene.

Besetningen

Det er Simmental som er «rasen til» Hakadals verk – og i år har de blant annet en okse på test 31588 Mingo av Hakadal – dette er en okse som gjør det godt i testen.

Alle som var til stede på fjøsåpningen var enige om at dette var flotte og rolige dyr. Leder i Norsk Simmentalforening, Bengt Vestgøte var selvsagt også blant de som lot seg imponere både over fjøset, men også over dyra. Han beskriver dem som å være litt av den opprinnelige typen Simmental – store og kraftige. Norsk Simmentalforening gratulerte selvsagt med det nye fjøset og hadde med en flott marsipankake som hilsen.

Vårens siste kalving på Hakadals Verk var unnagjort for få dager siden, og innimellom mordyra var det mange fine kalver – kanskje også en ny testkandidat.

Carl Otto Løvenskiold er klar på at de skal være kjent for rolige dyr som har det godt. «Vi er opptatt av dyrevelferd – den skal være god. Og det skal være bra for de folkene som jobber med dyra også.» «Vi skal være blant de beste på storfekjøttproduksjon. Om vi ikke er det kan vi finne på noe annet å gjøre!»

«Besetningen er per i dag under oppbygning. I år er det et 40 talls kalvinger, men når vi har kommet dit vi vil er det 80 kalvinger. «Forteller Løvenskiold.

Det er stort fokus på livdyrsalg, og Simmental er stammen i fjøset. Alle raserene dyr stambokføres. Men det er også en del krysninger som i stor grad benyttes til ren kjøttproduksjon.

En stor eiendom med mye beitemuligheter både på innmark og i utmark må utnyttes. Så ved beiteslipp kjøres det dyr på henger tvers gjennom Sinsenkrysset til Bærumsverk, noen slippes også ved Sandungen i Nordmarka – og noen går også på beite ved Hakadals verk. «Det er viktig for oss å ta vare på det vi har, og beiting er både en god og effektiv måte å gjøre dette på» sier Løvenskiold.

Det nye fjøset ble ikke oppfattet som ruvende fra utsiden, men på innsiden så var det stort. Fjøset har en grunnflate på i overkant 2000 kvadratmeter. Fjøset har 160 liggebåser og 250 kvadrat med djupstrø. Mellom liggebåsene er det gjødselrenne med skrape. På utsiden er det 2 gjødselkummer på henholdsvis 1200 og 1500 kubikk. Det er tallefjøs til avlsokser, og totalt omlag 1000 dekar inngjerdet beite til disposisjon.

Det nye fjøset har høy grad av mekanikk levert av Felleskjøpet og det er lyst og trivelig. Midt i fjøset er det fôrbrett langs hele fjøsets lengde, en fôrmikser og et bandfôrinssystem sørger for tildeling av grovfôr. Bak liggebåsene er det trivelig kalvegjemme. Fjøset er bygget i totalentreprise av Gråkjær. Det var nok flere av de skuelystne som kunne tenkt seg et slikt fjøs.!

En fjøsåpning er alltid et hyggelig arrangement med mulighet for å møte andre som er interessert i samme produksjon som deg selv – og ikke minst selgere og rådgivere.Fjøsåpningen hos Hakadals Verk var intet unntak – her kom det folk fra store deler av Østlandet.

TYR ønsker Hakadals Verk og Løvenskiold Vækerød lykke til med det nye fjøset.

Smittevern Kjøttfe

Helsetjenesten for storfe, Animalia
Av: Åse Margrethe Sogstad – Spesialveterinær

1. Hold besetningen fri for virus og klauvsjukdommer!

Dette er en artikkel som opprinnelig heter «Stopp spredningen av smittsomme storfesykdommer i Rogaland». Serien er utarbeidet som en del av «Rogalandsprosjektet-Stopp spredningen av smittsomme storfesykdommer inkludert digital dermatitt.» Men problemstillingen gjelder uavhengig av postnummer. En samlet storfenæring står bak prosjektet; Fylkesmannen i Rogaland, Helsetjenesten for storfe, TINE, Q-meieriene, Nortura, TYR, Prima Jæren, Fatland, Rogaland Veterinærforening og Norsk klauvskjærerlag. Hovedmålet med prosjektet er å redusere spredning av smittsomme storfesykdommer i Rogaland. Men en ser nytten av at informasjonen spres til alle som driver med storfe.

Hva er utfordringene

I Norge omsettes det over 100 000 livdyr av storfe i året. Antallet har økt vesentlig de siste årene. Besetningene blir større og flere dyr oppstalles i løsdrift. Det medfører at de smittsomme dyresykdommene har lettere for å spre seg, og gjør større skade enn tidligere.

Bevisstheten om viktigheten av godt smittevern er vesentlig forskjellig i de ulike produksjoner. Skal du som dyrlege eller nabo inn i en grisebesetning eller et fjørfehold vil du alltid ha avtale med bonden først. I en storfebesetning tenker de fleste involverte litt annerledes. Det er ikke uvanlig at naboen kommer rett inn i et storfefjøs for å slå av en prat. Det må en vesentlig holdningsendring til for å ivareta smittevernet bedre.

I tillegg har vi utfordringer ved at storfe er på beite, i motsetning til grisen og slaktekyllingen.

Vi har også store muligheter!

Det er ikke nødvendigvis vanskelig å bedre smittesikringen.
Du må bestemme deg for at: **JEG VIL** gjøre noe. DU er helseminister og smittevernsjef i besetningen din.
4 gode smitteverntiltak

- Du lager ei funksjonell smittesluse for besøkende
- Du tillater ikke dyretransportør å komme inne i husdyrrommet.
- Du bestemmer hvem som kommer inn til husdyra og hvilke rutiner de skal følge.
- Du etterspør alltid dokumentasjon på helsetilstand i den besetningen du kjøper livdyr fra.
- Du er smittevernsjef!

Du oppnår en betydelig redusert risiko for å få inn ny smitte. Sammenliknet med en «åpen besetning» uten smittesluse, der dyretransportør hjelper til med utlasting av dyr inne i fjøset, er smitterisiko sannsynligvis redusert med opptil 80 %. Enda tryggere er du dersom du ikke kjøper inn dyr fra andre besetninger eller dersom dyra dine heller ikke på annen måte er i kontakt med dyr fra andre besetninger.

Hvor kommer smitten fra?

Historisk smittes ca. 50 % av besetningene hvert år med BCoV, BRSV eller begge. Det er dette tallet som skal ned. Likedan vet vi at digital dermatitt ikke ble diagnostisert for 15 år siden, men finnes i flere hundre norske besetninger i dag.

Vi vet mye om hvordan smitte spres. Livdyr er den viktigste årsaken, spesielt når det gjelder smittespredning over store avstander. Langtransportert smitte kan også komme med dyretransport. Lokalt er naboer, inseminører, dyrleger, klauvskjærere, teknikere og andre «fjøsvandrere» viktige å tenke på. Smittefarlig materiale som disse kan dra med seg er møkk, neseflodd og sikkel fra dyra. Du kan stille deg selv følgende spørsmål:

- **Har jeg mulighet til å levere dyr uten at dyrebilsjåfør må inn i fjøset?**
  Utlastingsrampe med fleksible grinder som kan brukes som oppbevaringsbinge, er en relativt enkel og sikker måte å oppnå dette på. Å ha en slik mulighet er spesielt viktig når okser skal leveres. Gode og smale drivganger ut av fjøset er til god hjelp. Her kan løse grinder være til hjelp.

- **Kan besøkende komme inn og ut av fjøset mitt uten at de tar med seg smitte inn eller drar med seg smitte videre til neste fjøs?**
  Besøkende trenger ei funksjonell smittesluse. Det MÅ være et tydelig skille mellom ren (besetning) og uren sone. En tapestripe på gulvet er ikke godt nok. Det er mange som ikke forstår hva en tape på gulvet betyr. Den urene delen av slusa må være stor nok til at besøkende kan ta av seg fottøy og ytterklær. På den andre siden av skillet skal det stå fottøy og overtrekkstøy som den besøkende kan ta på seg og bruke i besetningen din. Diskuter med dem du ofte har besøk av, som dyrlege og inseminør, om type støvler og hvilke størrelser de trenger. Kostnadene for dette utstyret er mikroskopisk i forhold til kostnadene med å få inn akutt diaré eller hoste. Overtrekksfrakk skal rekke ned over støvelkant.

- **Må jeg kjøpe inn livdyr? Stiller jeg spørsmål om helsestatus i selgerbesetning?**
  Det tryggeste er selvsagt å ikke kjøpe inn dyr. Men mange har en driftsform per i dag som gjør livdyrkjøp nødvendig. I dag registreres all sykdomsbehandling og de fleste klauvlidelser i sentrale registre. Disse er tilgjengelige for dyreeier og livdyrformidlere. Spør etter status for de viktigste smittsomme sykdommene vi har i Norge i dag; Digital dermatitt, klauvspalteflegmone, smittsom mastitt (Str. agalactiae), BRSV og BCoV.

Husk at du kjører like langt med en Skoda som med en Volkswagen! I området der besøkende parkerer og går inn i fjøset skal det være drenerende underlag og minimalt med trafikk av gårdens folk. Den beste løsningen er at også gårdens folk bruker smittesluse. De som bruker slusa må alltid skifte klær og sko ved hver passasje.

For å redusere smittespredning må både produsenter og tjenesteytere til næringa jobbe med hvordan vi kan bli bedre på egen «banehalvdel». Godfot-teorien til tidligere fotballtrener Nils Arne Eggen er like gyldig her som på fotballbanen: Vi må spille hverandre gode! Det du gjør er også viktig for naboen og kollegaen.

Slusa kan være veldig enkel!

«Volkswagen sluse»

«Skoda sluse»

2. Vær nøye ved livdyrkjøp. Smitte kan medfølge!

Det er behov for å jobbe fram gode holdninger til smittevern

Smittepresset i en del områder i Norge ansees som høyt på grunn av stor dyretetthet, mye kjøp og salg av dyr, bruk av utenlandsk arbeidskraft og import av dyr, utstyr og maskiner. Alle aktører som er i befatning med dyr og matproduksjon, må øke sin bevissthet omkring smittebeskyttelse. Dette gjelder spesielt bonden som må smittesikre sin bedrift. Alle som ferdes fra fjøs til fjøs har et selvstendig ansvar for smittesikker adferd.

Ikke kjøp digital dermatitt inn i besetningen!

Digital dermatitt er en smittsom klauvsjukdom som du for all del IKKE ønsker å kjøpe inn i besetningen. Sjukdommen har spredd seg som ild i tørt gress over store deler av verden og de siste åra også i Norge. Det kan være vanskelig å se for seg at et lite sår i klauvspalten skal kunne få store konsekvenser for drifta, økonomi og dyrevelferd på lang sikt. Men slik er denne sjukdommen. Slu og uberegnelig. Hovedfokus er å holde de friske besetningene friske, men også å dempe smittepresset i de besetningene som er rammet.

Hva kan du som kjøper dyr gjøre for å sikre deg best mulig

Spør ALLTID etter helsetilstand i den besetningen du kjøper dyr fra!! Livdyromsettere har informasjon fra helseregistreringer tilgjengelig der selger er medlem i Kukontrollen eller Storfekjøttkontrollen. I den elektroniske buskapsattesten i Kukontrollen kan du se klauvhelseregistreringer på buskapsnivå og finne hvor mange klauvskjæringer besetningen har hatt per årsku siste år og om klauvskjæringen er foretatt av profesjonell klauvskjærer. I stambok individ kan du se klauvhelseregistreringer siste år på dyret du kjøper. I Storfekjøttkontrollen finner du klauvregistreringer på buskapsnivå i Helseattest besetning. Be også om Egenerklæring buskap, her må selger skrive under på at alle opplysninger er registrert i Storfekjøttkontrollen. På Helseattest Individ ser du alle klauvregistreringer som har vært på dyret gjennom livet. Dyret bør helst være undersøkt i klauvboks av veterinær eller klauvskjærer i forbindelse med utstedelsen av helseattest. Dersom det er sår eller skorper i eller rundt klauvspalten, er det ikke et dyr du bør kjøpe. En egen, enkel klauvboks er nyttig for enkeltdyrsoppfølging i alle besetninger.

KOMBI-BINGE-VEKTER
Pris på forespørsel
Kvantumsrabatt

KVALITETSPRODUKTER TIL
LANDBRUKET

Alt innen storfeinnredning - *vi lager etter mål!*

· Forhekker · Kraftfôrautomat · Drikkekar
· Liggebåser · Gummimatter
· Lettgrinder m/dør og kalvåpning
· Transportvogner

Rustfrie stolper til innredning
Rustfrie nedstøpningsmuffer til stolper
Rustfrie saltsteinsholdere

Kontakt oss for et godt tilbud i dag!

RE FJØSINVENTAR
Salg - Veiledning - Livdyrformidling
Ramnesveien 1191 · 3175 Ramnes
Tlf. 99 26 74 08 · oleadahl@online.no

Digital dermatitt er også påvist i ammekubesetninger i Norge. Små sår er ikke alltid så lette å få øye på. Husk at god reingjøring er en nødvendighet for å avdekke tidlig sjukdom.

Typisk digital dermatitt.

Ikke kjøp dyr fra besetninger med manglende dokumentasjon

Besetninger som ikke er medlem i Kukontrollen eller Storefkjøttkontrollen vil ikke ha opplysninger i Helseattest buskap. Vær derfor veldig varsom med å kjøpe dyr fra disse. Dessuten skal du også være oppmerksom på at dersom det står «ikke undersøkt» eller det er veldig få klauvskjæringer per årsku i Helseattest buskap, så er det manglende dokumentasjon og kjøp er ikke å anbefale. Krev rutinemessig klauvskjæring av sertifisert klauvskjærer i besetninger du kjøper dyr fra.

Det jobbes med å få enda bedre systemer for dokumentasjon ved innkjøp av dyr.

Klauvskjærer er nøkkelen til god dokumentasjon på klauvhelsa

En del av jobben til klauvskjærer er å registrere sjukdom som avdekkes på klauvskjæring. Dette er nyttig både på besetningsplan og for å følge opp enkeltindivider. I tillegg bruker Geno registreringene for å forbedre klauvhelsa hos norske storfe og det er dessuten til stor hjelp for å overvåke sjukdomssituasjonen på nasjonalt nivå. Støtt klauvskjærer i arbeidet med å forbedre klauvhelsa, ikke bare med praktisk klauvskjæring, men også med sjukdomsregistrering.

Foreløpig må kjøttfebesetninger som registrerer i Storfekjøttkontrollen registrere klauvdata selv, men det jobbes for å forbedre registreringene også her.

Jeg har digital dermatitt i besetningen, da er det vel ikke så farlig?

Jo, du kan få inn en mer aggressiv type enn det du har. Jo flere dyr med digital dermatitt og jo flere ulike typer av bakterien du tar inn i fjøset, jo større er risikoen for at sjukdommen utvikler seg til å gi enda mer alvorlige tilfeller i besetningen din. Rogaland er sammen med Nord-Trøndelag å betrakte som høyrisikoområder når det gjelder risiko for smitte fra andre besetninger. *Kan du unngå livdyrinnkjøp, så gjør det!*

Tidlig avdekking kan få sjukdommen ut av fjøset

Det anbefales rutinemessig klauvskjæring minst to ganger i året av alle kyr og av kviger eldre enn 18 mnd. I tillegg bør du ha et våkent øye for sår i og rundt klauvspalten (foran og bak) og opp mot bi-klauvene. Kikk også på dyras rygglinjer. Krum rygg er ofte et tegn på smerter i klauvregionen. Det har vært eksempler på besetninger der man har oppdaget ett eller få tilfeller og har fått behandlet disse tidlig eller rett og slett utrangert dyra, og dermed blitt kvitt sjukdommen.

Alle må ta ansvar

Det er vanskelig å bekjempe smittsom sjukdom dersom ikke alle bidrar og gjør det de kan også for å forhindre smittespredning fra sin besetning. Det er dessuten viktig å holde smittepresset så lavt som mulig i besetninger som allerede har fått inn smitten. Dette gir lavere risiko for at nye besetninger blir smittet.

Matloven §19: *«Enhver skal utvise nødvendig aktsomhet, slik at det ikke oppstår fare for utvikling eller spredning av smittsom dyresykdom». Og «Levende dyr skal ikke omsettes, tas inn i dyrehold, flyttes eller settes ut når det er grunn til mistanke om smittsom dyresykdom som kan gi vesentlige samfunnsmessige konsekvenser.»*

Mer informasjon om hvordan ta tak i problemet i allerede smittede besetninger kommer i et senere nummer.

3.Smitte kan følge import av brukt utstyr og personer som har vært utenlands

Stor risiko for innsleping av alvorlige smittsomme sjukdommer via brukt utstyr

Norge er i dag fri for eller har lav forekomst av mange av de sjukdommene man hyppig ser internasjonalt. Dette er en status vi ønsker å beholde. Derfor er det svært viktig at alle som kjøper brukt utstyr, spaltegolv, rengjøringsrobot, mjølkerobot o.l., er bevisst på den risikoen dette medfører. Personer fra andre land som besøker norske fjøs og bringer med seg utstyr fra hjemlandet, for eksempel klauvskjærere, utgjør også en stor risiko.

Rengjøringsroboter er nyttige hjelpere, men kjøp ikke roboter som har skrapt møkk i andre besetninger og spesielt ikke besetninger i andre land.

Følgende gjelder for brukt utstyr fra utlandet og utlendinger som går inn i norske fjøs

- Vi fraråder på det sterkeste at klauv/skjæringsutstyr og – bokser, spalteplank, skraperoboter og mjølkeroboter som er brukt i utlandet tas inn i norske fjøs
- Det er forbudt å innføre varer/utstyr fra utlandet som kan føre med seg smittsom sjukdom. Unntaksvis kan landbruksmaskiner, -redskap og -utstyr tas inn dersom dette følges av en attest fra offentlig veterinær om

at gjenstanden er desinfisert med et desinfeksjonsmiddel som er godkjent i avsenderlandet. Dette har dessverre i flere tilfeller vist seg å ikke være tilstrekkelig.
- Vent 48 timer etter avreise fra hjemlandet før du har kontakt med norske husdyr.
- Personer som har vært utenlands og som skal ha kontakt med norske husdyr skal fremlegge dokumentasjon på at de er testet fri for MRSA etter hvert utenlandsopphold.

4.Har du fått digital dermatitt i besetningen

Digital dermatitt er også påvist i ammekubesetninger i Norge.

Gå systematisk til verks for å få kontroll.

Fempunktsplanen for å kontrollere digital dermatitt (DD) er utviklet for å redusere forekomsten og spredningen hos storfe. Gjennomføring og oppfølging av planen vil redusere antallet nye tilfeller over tid. Reduksjon av smittepresset trolig kreve langvarige og vedvarende tiltak. Hyppig oppfølging med evaluering av resultater det første året anbefales. Redusert smittepress i rammede besetninger vil gjøre det lettere å unngå smitte i friske besetninger.

1. Unngå kontakt med dyr fra andre besetninger
Det beste er å unngå enhver form for kontakt med dyr fra andre besetninger og innkjøp av dyr. Dersom dette ikke er mulig, ta kun inn dyr fra besetninger som med elektronisk buskaps- og individattest kan dokumentere regelmessig klauvskjæring uten DD historikk.

2. Reduser eksponering for gjødsel
Legg til rette for minst mulig oppholdstid i gangarealet ved gunstig kutrafikk, ikke for stor dyretetthet, komfortable liggebåser, god tilgang på fôr og vann og sist men ikke minst: sørg for optimalt reinhold. Unngå også å flytte utstyr og gjødsel mellom dyregrupper.

Hygienen i fjøset kan være avgjørende for om smittestoffet får overtaket.

3. Gjennomfør ukentlige observasjoner
Det er viktig å avdekke og behandle nye tilfeller og vedvarende tilfeller så tidlig som mulig. Be veterinær sette opp en behandlings- og kontrollplan i samarbeid med klauvskjærer. Utfør regelmessig klauvskjæring, helst av sertifisert klauvskjærer, med registrering av all sjukdom i Kukontrollen. Slik sikrer du god oversikt over utviklingen i besetningen.

4. Fotbad er et nødvendig punkt på en kontrollplan
Reine klauver og desinfiserende fotbad for å forebygge videre spredning i besetningen er et naturlig punkt på kontrollplanen. Vær nøye med utskifting av fotbadet og å bruke badet slik det er anbefalt fra leverandør. Ha hyppig oppfølging for å evaluere fotbadets virkning.

5. Sett mål!
Følg med på forekomst og antall nye tilfeller for å evaluere effekt av tiltak.

Les mer om digital dermatitt, behandling og smittereduserende tiltak her: http://storfehelse.no/klauv/klauvlidelser/digital-dermatitt

VitaMineral Ammeku

VitaMineral Ammeku er tilpasset ammekyr og sikrer ku og kalv tilførsel av nødvendige og livsviktige næringsstoffer.
Tilskuddsfôret er tilsatt spesielt mye selen og vitamin E, også fra naturlige kilder, for å styrke dyras livskraft og fruktbarhet.
Høyt innhold av fosfor og svovel er viktig for dyr på grovfôrrasjoner.

Ring oss på tlf. 32 14 01 00 eller kontakt din forhandler.
For mer informasjon se vår hjemmeside: www.vilomix.no

Cultivating Value

Vilomix

Mattilsynets arbeid med dyrevelferd

Mattilsynets årsrapport for 2017 ble lagt frem i begynnelsen av mars. Den forteller om Mattilsynets arbeid med dyrevelferd. Den følgende teksten er et sammendrag av det som gjelder storfe(kjøttfe) i rapporten.

Det er en bærende verdi i vårt samfunn at dyr skal ha det godt – og det finnes regelverk for dette. Det er den som eier, eller har ansvar for dyret som har ansvar for at det har det bra. Mattilsynet opplyser at deres tilsyn viser at landdyr i Norge stort sett har det godt.

Mattisynet deler hva som definerer god dyrevelferd inn i tre hovedretninger

- Dyrets biologiske funksjon
- Dyrets egne opplevelse
- Dyrets mulighet for et naturlig liv

Det er dyrevelferdsloven og de ulike holdforskrifter som er det gjeldende lovverk. Dyrevelferdsloven skal fremme god dyrevelferd og respekt for dyr. Det er nødvendig med en tilsynsmyndighet – og det er denne myndigheten Mattilsynet har. I følge rapporten gjennomfører de om lag 10 000 tilsyn med dyrehold hvert år- dette er tilsyn både med produksjonsdyr, kjæledyr og hestehold.

Samfunnet rundt et dyrehold har selvsagt også betydning for hvordan dyra har det. Strukturelle forhold i landbruket har betydning. Fortsatt har vi et småskala landbruk med god oversikt over dyrehold her i landet. Vi er spart for de fleste alvorlige smittsomme sykdommer og folk flest er opptatt av at dyr skal ha det bra. Husdyrorganisasjonene jobber i fellesskap og gir viktige bidrag til å løfte dyrevelferden gjennom kunnskapsutvikling, kursing av dyreholdere og handlingsplaner.

Problemområder for dyrevelferden i 2017

I årsrapporten sin setter Mattilsynet opp følgende liste over de største utfordringene for dyrevelferden i 2017 som:

- Dårlig dyrevelferd i mange besetninger med slaktegris i Rogaland
- Velferdsproblemer for oppdrettslaks på grunn av bekjempelse av lakselus
- Bekymring for dyrevelferden hos kjøttfe som går ute
- Tap på beite av tamrein og sau

I forhold til sin bekymring for kjøttfehold med utegang sier de videre;

«Rundt om i landet varsles det om bekymring for dyrevelferden i kjøttfehold med utegang. Det er særlig gjørmete uteområder, mangel på leskur, dårlige liggeplasser, lite tamme dyr og ukontrollert bedekning av unge kviger som går igjen.»

Bekymringsmeldinger

Videre i rapporten sies det følgende om bekymringsmeldinger. Totalt mottok Mattilsynet 10 426 bekymringsmeldinger om dyrevelferd i 2017. Dette utgjør 69 % av alle bekymringsmeldinger Mattilsynet mottok dette året. De fleste meldinger er om kjæledyr, men det kommer også mange meldinger om hester og produksjonsdyr. Antallet bekymringsmeldinger til Mattilsynet om dårlige dyrehold fortsetter å øke.

De fleste meldinger kommer gjennom Varslingsknappen på www.mattilsynet.no, men det kommer også mange meldinger via Mattilsynets veterinærer på slakteriene. Privatpraktiserende veterinærer, mottakere av dyr og melk, leverandører av fôr m.m til bøndene. Landbruksrådgivere, landbrukskontor og andre offentlige etater bidrar også med meldinger.

Alle meldinger blir vurdert, selv om bare en drøy tredel av dem resulterer i tilsyn fra Mattilsynet. Det krever ressurser å følge opp titusen bekymringsmeldinger i året. Alle meldinger blir sjekket opp mot kunnskap som eventuelt finnes om dyreholdet fra tidligere – noen ganger sendes dyrevernsnemda ut på en første sjekk. I 2017 gjennomførte Mattilsynet tilsyn med dyrevelferden i 8655 dyrehold. I 40 % av disse dyreholdene ble det funnet større eller mindre brudd på regelverket.

I sin rapport skiller ikke Mattilsynet på kjøttfe og melkeproduksjon – og de har blant annet sett nærmere på velferden hos kalv – noe som nok har generert flere besøk hos melkeprodusenter.

Tallene her er hentet fra tabellene i Mattilsynets årsrapport.

Det er ført tilsyn med totalt 2482 storfehold av disse tilsynene var det 2395 tilsyn som hadde dyrevelferd som hoved formål enten alene eller sammen med andre formål.

Mattilsynet ser etter om dyreholder overholder kravene i regelverket da de kommer på tilsyn. Inspektørene har en liste med kravpunkter som kontrolleres, og de registrerer om hvert enkelt av dem er oppfylt eller ikke.
Funnene oppgis med betegnelsen «ok», «ikke tilfredsstillende» og «alvorlig vanskjøtsel av dyr».

Antall saker der alle kravpunkter i tilsynet er angitt som «ok» for storfe: 1324
Antall saker der ett eller flere av kravpunkt er angitt som «ikke tilfredsstillende» for storfe: 1445
Antall saker der det er registrert alvorlig vanskjøtsel av storfe: 15
Antall saker med storfe der Mattilsynet har påpekt dyreholdersplikt: 386
Antall saker der det er fattet vedtak om at storfeholder må gjøre tiltak for å rette opp i forholdene: 1007
Antall saker med storfe der Mattilsynet har fattet vedtak om avvlivning: 5
Antall dyrehold med storfe der det er fattet vedtak om at dyreholdet må avvikles: 21

Antall saker med storfe der Mattilsynet har fattet vedtak om midlertidig forvaring av dyra: 3
Antall saker med storfe der Mattilsynet har fattet vedtak om tvangsmulkt: 73
Antall dyrehold med storfe der Mattilsynet har anmeldt dyreholder til politiet: 6

Vi ser at det er en bekymring i Mattilsynet for dyrevelferden hos kjøttfe som går ute, dette må vi ta på alvor. Dyra skal ha en tørr og trekkfri liggeplass (leskur), de skal ha overbygd eteplass med fast underlag slik at det er mulig å holde dette stedet «rent». Alle som driver med dyr har et ansvar for å overholde regelverket. God dyrevelferd vil også lønne seg økonomisk for produsenten. Vi har også et ansvar for hverandre utover meldeplikten. Vet du om noen som sliter så er det god skikk å ta seg en tur innom, tilby litt hjelp, ta en kaffekopp og se om en i fellesskap kan komme frem til bedre måter å gjøre ting på.

Kunnskap er også essensielt. Det er mange som ønsker å satse på storfekjøttproduksjon – TYR oppfordrer alle til å delta på kurs og søke veiledning. Rapporten fra Mattilsynet kan leses i sin helhet på https://www.ntbinfo.no/data/attachments/00629/4f6a2c07-d229-4976-8896-ee00b2cd57c1.pdf

GEA

Trivsel i fjøset !

GEA Mullerup forings og gjødselutstyr har i flere tiår vist seg som pålitelige og lønnsomme arbeidshester i norske fjøs. Det er i daglig drift GEA Mullerup utstyr med mer enn 50 000 timer på timetelleren.

Reime fangfront med nødopplukk, leveres ferdig montert og klar til bruk. Bare å henge opp. Kraftig utførelse.og stillbar hals åpning Dyrevennlig —ingen bolt/skruehode som lager gnagsår i bogen.

Reime

Utviklet og produsert i Norge

Reime Landteknikk

Lidenskapelige og kompetente folk

Tlf. 51 56 10 80 www.rlteknikk.no

animat Liggeunderlag, spaltematter

Aktive Avlsbesetninger 2018

Rase	Besetningsnavn	Fornavn	Etternavn	Adresse	Postnr	Poststed	E-post
Aberdeen Angus	Are Angus	Tom	Are	Lodavegen 50	5561	Bokn	tom@areangus.no
Aberdeen Angus	Krogedal Angus	Torfinn	Bakke	Krogedalsveien 120	4308	Sandnes	torfinn.bakke@sandnes.kommune.no
Aberdeen Angus	Grani Angus	Harald	Dahl	Nannestadvn. 79	2034	Holter	grani.gaard@gmail.com
Aberdeen Angus	De Fine Angus	Oddvar	De Fine	Helland	5419	Fitjar	oddvar.de.fine@haugnett.no
Aberdeen Angus	Holen Angus	Jørn-Terje	Dragly	Holen Gård	2435	Braskreidfoss	jt@dragly.com
Aberdeen Angus	Eide Angus	Hans Petter	Eide	Heltveitvegen 49	5993	Ostereidet	hans-p.e@hotmail.com
Aberdeen Angus	Opstad Angus	Åna	Fengsel	Åna	4365	Nærbø	andreas.bjorland@kriminalomsorg.no
Aberdeen Angus	Haukabø Angus	Inger Elisabeth B.	Haugarne	Haukabø	3895	Edland	elisabeth.haukabo@gmail.com
Aberdeen Angus	Høystad Angus	Svein Eberhard Østmoe	Høystad Angus	Høystad Gård	2480	Koppang	eberhard@hoystad-gaard.no
Aberdeen Angus	Kyllingmo Angus	Oddrun og Tore	Kyllingmo	Kyllingsmoen	8646	Korgen	tkyll@combitel.no
Aberdeen Angus	Bognes Angus	Per Ivar	Laumann	Bognes	8275	Storjord i Tysfjord	p-ilau@online.no
Aberdeen Angus	Lunngård Angus	Tor Gunnar	Melbye	Sælshagadn 118	2940	Heggenes	tgmelbye@hotmail.com
Aberdeen Angus	Solgløtt Angus	Halvor	Midtsundstad	Rudsvegen 123	2436	Våler i Solør	halmid@online.no
Aberdeen Angus	Mørk Angus	Merethe	Mørk	Eiaveien 1147	4376	Helleland	merethemork@gmail.com
Aberdeen Angus	Funnaune Angus	Magnus	Ness	Funnaune Østre	7530	Meråker	magnusness315@hotmail.com
Aberdeen Angus	Gaula Angus	Jan Håvard	Refsethås	Rønningsvegen 60	7383	Haltdalen	janhaavard@gaulaangus.no
Aberdeen Angus	Kvåle Angus	Trond	Ristebråten	Hagabekkvegen 46	2960	Røn	t.ristebråten@gmail.com
Aberdeen Angus	Li Angus	Steinar	Schanke	Nedre Li	6873	Marifjøra	sschanke@online.no
Aberdeen Angus	Brekkå Angus	Eivind	Time	Hadlandsvegen 82	4347	Lye	eivind.time@gmail.com
Aberdeen Angus	Høg-Jæren Angus	Kristoffer Emil	Ueland	Ueland 102	4360	Varhaug	keueland@hotmail.com
Aberdeen Angus	Nordstu Angus	Ståle	Westby	Retterstadvegen 33	2353	Stavsjø	stalewes@bbnett.no
Charolais	Høiberget Charolais	Norvald	Aas Solvang	Høiberget	2510	Tylldalen	aassolvang@gmail.com
Charolais	Søndre Huser Charolais	Ingar / Anita	Andersen/ Johnson	Hagav. 735, Huser Søndre	1929	Auli	ingar.andersen@nortura.no
Charolais	Arnøen Lille Charolais	Maren og Alf Roger	Arnø	Arnøya	7944	Indre Nærøy	alf-arno@online.no
Charolais	Dalsfjord Charolais	Einar	Asbjørnsen	Dalsvegen 17	2890	Etnedal	eiasbjor@bbnett.no
Charolais	Bakke Charolais	Runar	Bakke	Bingsveien 250	3330	Skotselv	runa-ba@frisurf.no
Charolais	Lauvstad Charolais	Kjetil og Ellen	Bergan	Lauvstad	3753	Tørdal	ellen.bergan@hotmail.com
Charolais	Nordåsen Charolais	Trond Vidar	Berge	Nordåsveien 406	4330	Ålgård	post@nordaasencharolais.no
Charolais	KB Charolais	Kjell	Bredholt	Rørkollvn. 31	3160	Stokke	bredho@online.no
Charolais	Bø Charolais	Martin	Bøe	Bøveien 42	1389	Heggedal	martboee@online.no
Charolais	Bjerknes Charolais	Petter	Bøe Bjerknes	Bjerknes	3618	Skollenborg	pb-bjer@frisurf.no
Charolais	Oppistu Charolais	Asbjørn	Dahlen	Oppistua	6638	Osmarka	asbjorn.dahlen@hotmail.com
Charolais	Bolstad Charolais	Kjell Joar	Dybdal	Bolstad, Kolomoen 601	2337	Tangen	kjdybdal@gmail.com
Charolais	Dillerud Charolais	Knut Otto	Espeseth	Fjellskardvn. 17	3070	Sande i Vestfold	knutotto49@hotmail.com
Charolais	Finsrud Charolais	Øystein	Finsrud	Auggedalsvegen 710	2653	Vestre Gausdal	ofinsrud@bbnett.no
Charolais	Flittie Charolais	Tronn og Kjersti	Flittie	Brennjordsvegen 57	2665	Lora	trf@tollpost.no, oflitti@gmail.com
Charolais	Lenna Charolais	Anne og Harald	Graarud	Lenna, Mysenvn. 525	1890	Rakkestad	anne_graarud@hotmail.com
Charolais	Helgerud Charolais	Torill og Wiggo	Helgerud Andersen	Bergflødtveien 37	3404	Lier	torillhelgerud@hotmail.com
Charolais	Stang Charolais	Dagfin	Henriksen	Romsveien 301 A	3179	Åsgårdstrand	dagfin@stanggaard.no
Charolais	Holsing Charolais	Jakob Olav	Holsing	Holsingvegen 317	7760	Snåsa	jakoboh@online.no
Charolais	Hovde Kjøttfe	Kristian	Hovde	Hovdev. 130	2387	Brumunddal	kristianhovde@yahoo.no
Charolais	Bjørnerud Charolais	Pål	Kirkeby	Yksetvegen 119	2388	Brumunddal	bjornerud@combitel.no
Charolais	Langmo Charolais	May-Britt	Langmo	Tørstadveien 90	7105	Stadsbygd	jalangmo@online.no
Charolais	Grøtholm Charolais	Olav	Lie	Tåsåsveien 466	2320	Furnes	hanne.lie@vegvesen.no
Charolais	Oppegård Charolais v/Aleksander	Aleksander	Lillevik	Oppegård	8700	Nesna	lillevik.landbrukogmaskin@gmail.com
Charolais	Oppegård Charolais v/Marlen og Geir	Marlen og Geir	Lillevik	Oppegård	8700	Nesna	oppegar@online.no
Charolais	Fossfjell Charolais	Bjørn-Emil og Kristi	Mattingsdal	Tovdalsveien 291	4363	Brusand	mettingsdal@hotmail.com
Charolais	Nesmoen Charolais	Per	Nesmoen Rognstad	Nesmoen	2500	Tynset	nesmoenfarm@hotmail.com
Charolais	Nordrum Charolais	Øyvind	Nordrum	Kjønnåsvegen 357	2630	RINGEBU	ynordrum@gmail.com
Charolais	Nyheim Charolais	Bertil	Nyheim	Nyheim Gård	7944	Indre Nærøy	bertil.nyheim@gmail.com
Charolais	Høyfjell Charolais	Rannveig J. og Tore	Solberg	Bjørningstadveien 1	1617	Fredrikstad	tore-so4@online.no

Charolais	Storenget Charolais	Gøril og Morten	Storeng	Storenget	2500	Tynset	morten.storeng@yahoo.com
Charolais	Torvholen Charolais	Valborg og Mathias	Søyland	Gjesdal	4330	Ålgård	messias@tage.no
Charolais	Kindseth Charolais	Terje og Toril	Wandsvik	Kindesethvn. 4 A	7509	Stjørdal	terje@kindseth.no
Hereford	Kleivi Hereford	Finn Arne	Askje	Ormshaugvegen 54	3891	Høydalsmo	finaaskj@online.no
Hereford	Skjatvet Gård	H.R	Astrup	Hølandsveien 355	1903	Gan	skjatvet@online.no
Hereford	Birkeli Hereford	Gjermund	Birkeli	Rødås	8135	Sørarnøy	gjermund@hengogsleng.no
Hereford	Tutterø Hereford	Kjersti	Brustad	Tautra Søndre	7633	Frosta	k.brusta@online.no
Hereford	Deset Hereford	Anne og Ludvig	Dieset Fjeld	Deset	2450	Rena	anne.dieset@gmail.com
Hereford	Vestgård Hereford	Tord	Fuglem	Vestgårdveien 7	1735	Varteig	tfuglem@mil.no
Hereford	Viersdalen Kjøttfe	Leif	Hartveit	Markaveien 319	3947	Langangen	leifhart@online.no
Hereford	Rydningen Hereford	Mildri og Nils	Haugen	Øksendalsvegen 779	6610	Øksendal	nils.haugen@sunndals.net
Hereford	SK Hereford	Bjørn	Haugen	Vekkomsveien 135	2630	Ringebu	b-haug5@online.no
Hereford	Hånde Hereford	Idar	Hånde	Hånde	6470	Eresfjord	haande@online.no
Hereford	Nedre Løsnes	Kjell	Kaurstad	Nedre Løsnes	2634	Fåvang	kaurstad@online.no
Hereford	Rypdal Gard	Per Helge	Lindset	Rypdal	6391	Tresfjord	phlindset@gmail.com
Hereford	Søndre Mo Hereford	Ole	Moe	Prestegårdsvn. 23	3530	Røyse	sondremogard@gmail.com
Hereford	Prostmyra Hereford	Håkon Marius	Nybrenna	Jerpenvegen 175	2420	Trysil	hnybrenna@bbnett.no
Hereford	Knirk Hereford	Knut Erik	Paulsen	Dale	4747	Valle	kepaulsen@yahoo.no
Hereford	Rindal Hereford	Anne og Thomas	Rindal	Burmaveien 45	2607	Vingrom	rindalfarm@gmail.com
Hereford	Teksum / Svensson Hereford	Inger Eva og Jan Erik	Teksum og Svensson	Eidskog Prestegård	2235	Matrand	teksum.svensson.ans@gmail.com
Hereford	Aaland Hereford	Tom	Tengesdal	Oremovegen 156	4387	Bjerkreim	tom-ten@online.no
Hereford	Søndre Årø Hereford	Morten	Ueland	Søndre Årø Gård	3135	Torød	morten.ueland@nortura.no
Hereford	Hanestadmoen Gård	Britt og Øyvind	Utgården	Hanestadmoen	2219	Brandval	oyvind-u@online.no
Limousin	Utgårdstrøen Limousin	Bjørn	Aasen		2500	Tynset	bjorn.aasen@vekstra.no
Limousin	Berger Limousin	Eva	Berger	Bjøknegeilen 40	2666	Lora	e3ebj@yahoo.no
Limousin	Forseth/Flatberg Limousin	Stig Olav	Forseth	Flatberg	7383	Haltdalen	solforse@frisurf.no
Limousin	Viersdalen Kjøttfe	Leif	Hartveit	Markaveien 319	3947	Langangen	leifhart@online.no
Limousin	Hetland Limousin	Geir	Hetland	Krogedalsveien 65	4308	Sandnes	geir_hetland@hotmail.com
Limousin	Horpestad Limousin	Linn / Bjørn	Hetland / Østebrød	Horpestadvegen 21	4341	Bryne	bjorn@obbygg.no
Limousin	Holann Limousin	Hans Olav	Holann	Holann gard	2500	Tynset	hansohol@hotmail.com
Limousin	Hovde Kjøttfe	Kristian	Hovde	Hovdev. 130	2387	Brumunddal	kristianhovde@yahoo.no
Limousin	Lofthus Limousin	Karl G.	Lofthus	Åbødalsveien 78	4200	Sauda	kglofthu@online.no
Limousin	Mauset Limousin	Sivert	Mauset	Austistua Mauset	6650	Surnadal	sivertmauset@gmail.com
Limousin	Refling Limousin	Gyrd	Nannestad	Stavsjøvegen 278	2335	Gaupen	gyrdn@online.no
Limousin	Olden Limousin	Hege & Ole Jonny	Olden	Olden	7168	Lysøysundet	ole.jonny.olden@hotmail.com
Limousin	Flatmo Limousin	Aud og Martin	Sandnes	Kroká	8908	Brønnøysund	a_sandnes@hotmail.com
Limousin	Sletten Limousin	Lars Tomas	Sletten Kapelrud	Trælnes	8920	Sømna	ltsk@online.no
Limousin	Helland Limousin	Nils	Snekvik	Helland	7206	Hellandsjøen	nils@snekvik.no
Limousin	Susort Limousin	Torleif	Susort	Susortvegen 295	5565	Tysværvåg	torleif.susort@kaefer.no
Limousin	Dovre Limousin	Ingebrigt	Vigenstad	Bergsgrenda	2662	Dovre	ingebrigt@hotmail.com
Limousin	Wandsvik Limousin	Odd	Wandsvik	Kvernstien 38	4640	Søgne	oddwand@online.no
Limousin	Øiestad Limousin	Elin og Halvor	Øiestad	Rykeneveien 868	4821	Rykene	halvor@drdog.no
Simmental	Avlund Simmental	Simen	Avlund	Kanadavegen 186	2656	Follebu	siavlund@bbnett.no
Simmental	Søråsen Simmental	Linda	Engebretsen	Snareveien 374	2210	Granli	jolavno@yahoo.no
Simmental	Myhren Simmental	Arild / Hilde	Holtklimpen / Mangerud	Hellerudvn 80	2365	Åsmarka	holtklim@bbnett.no
Simmental	Hovde Kjøttfe	Kristian	Hovde	Hovdev. 130	2387	Brumunddal	kristianhovde@yahoo.no
Simmental	Morken Simmental	Anders	Morken	Morkavegen 86	2647	Sør-Fron	andmorke@bbnett.no
Simmental	Nes Simmental	Bjarte	Nes	Auggedalsvegen	2653	Vestre Gausdal	bjartnes@bbnett.no
Simmental	Ødegården Kjøttfe	Tore og Sigrid K.	Nilsen	Ødegården Uvdal	3632	Uvdal	tore.nilsen@epost.no
Simmental	Robøle Simmental	Nils Ole	Robøle	Robøle	2940	Heggenes	nroboele@online.no
Simmental	Åmot Simmental	John Arne	Åmot	Rødumsbygdvegen 108	2652	Svingvoll	brija@frisurf.no
Blonde d'Aquitaine	Hunstad Blonde d'Aquitaine	Kåre Anders og Kristin	Ingeborgrud / Myrvang	Rakeieveien 112, Øvre Hunstad	2150	Årnes	ka@ingeborgrud.no
Tiroler Grauvieh	Aas Tiroler Grauvieh	Anders	Aas	Åsveien 43	1900	Fetsund	roosaas@online.no
Tiroler Grauvieh	Rudsar Tiroler Grauvieh	Mona og Arild	Fallingen	Nistuen Rudsar	2690	Skjåk	rudsar@hotmail.no
Tiroler Grauvieh	Hanto Gård	Anita	Høidalen	Hantovegen 145	3825	Lunde	an-hoei@online.no
Tiroler Grauvieh	Jøssund Gård	Stian	Jøssund	Trøaveien 21	7745	Oppland	generaltraktor@hotmail.com

Sammendrag fra årsmeldingen

I det følgende gjengis et sammendrag av TYRs årsmelding 2017. Årsmeldingen sendes alle årsmøte utsendinger, og den kan lese i sin helhet på www.tyr.no

Org.- og infosjef TYR
Tekst: Guro Alderslyst

Styret og organisasjonen har lagt bak seg et godt arbeidsår. TYRs visjon og arbeidsmål har fokus på bærekraftig produksjon med basis i å produsere norsk storfekjøtt på norske ressurser, TYRs avlsprogram, som selekterer på grovfôropptakskapasitet og fôrutnyttelse er et målrettet bidrag for å avle fram norske storfe med god utnyttelse av grovfôr og beite. Dette er en produksjonsform som er et viktig bidrag for å ivareta kulturlandskapet i hele Norge, men spesielt der vi har store beite og utmarksressurser. Norsk ammekuproduksjon er også en viktig bidragsyter til opprettholdelse av distrikstlandbruket.

Norsk ammekuproduksjon opplever økt forståelse for sitt bidrag til økt sjølforsyning av norsk storfekjøtt. Vi må likevel jobbe målrettet for å øke forståelsen for viktigheten av denne produksjonsformen i norsk landbruk hos andre organisasjoner, myndigheter og andre samfunnsgrupper.

Organisasjonen har gjennom sine forslag til tiltak og virkemidler bidratt til å finne løsninger for å redusere det nasjonale underskuddet av storfekjøtt.

Den spesialiserte storfeproduksjonen skal være en egen selvstendig produksjon med inntektsmuligheter på lik linje med andre produksjoner!

Markedsforhold og økonomi for våre medlemmer

TYR som organisasjon har siden begynnelsen av 2000 tallet uttrykt sin bekymring for et stort importbehov av storfekjøtt. Siden år 2000 har det blitt importert over 215 millioner kilo storfekjøtt. Dette utgjør i verdi for norske storfebønder, et bortfall av inntektsmuligheter tilsvarende et jordbruksoppgjør.

I det norske markedet er det overskudd av alle produksjoner utenom storfekjøtt. Denne situasjonen har sammen med økte vederlag skapt optimisme i næringen. Flere satser på ammeku som helårsproduksjon eller i kombinasjon med andre produksjoner eller yrker.

Det vil fremover være avgjørende at norsk storfekjøtt blir viet større oppmerksomhet i det norske markedet. Å prognosere nedgang i salget av et produkt med stort underskudd gir ikke nødvendigvis stimuli til økt satsing på norsk storfekjøtt produsert på norske ressurser.

Norsk storfekjøttproduksjon med basis i ammekua er en langsiktig produksjon som har behov for langsiktige rammebetingelser. God og stabil økonomi er vesentlig for rekrutteringen.

Innføring av kvalitetstillegget i forbindelse med jordbruksoppgjøret 2013/14 var helt nødvendig for å snu en negativ trend i norsk storfekjøttproduksjon. Dette kan sammenlignes med da det ble innført driftstilskudd på ammeku i 2005.

TYR har siden innføringen av kvalitetstillegget jobbet for at midlene som bevilges over jordbruksoppgjøret blir målrettet slik at økonomien for denne produksjonen ivaretas best mulig.

En god meningsutveksling om rammebetingelser, underskudd i markedet samt målretting av virkemidler for ammekuproduksjonen, har vært prioriterte arbeidsområder for styret i 2017. På den måten setter organisasjonen fokus på løsninger for å lykkes med den spesialiserte storfekjøttproduksjonen.

I forbindelse med reforhandlinger av EØS-avtalens artikkel 19, har regjeringen økt kvoten for import av storfekjøtt med 1600 tonn. Dette medfører et totalvolum på 2500 tonn fra 2020. Denne utviklingen er sterkt beklagelig, og er noe TYR i en årrekke har advart mot som en konsekvens av stort underskudd av norskprodusert storfekjøtt. Et godt utgangspunkt for et godt tollvern er at Norge har tilstrekkelig dekning av norskprodusert storfekjøtt for eget marked.

Jordbruksoppgjøret 2017/18

TYR har vært tydelige på hva som er viktig for utviklingen av den spesialiserte storfekjøttproduksjonen. TYR sine prioriteringer har blitt presentert på møte med Landbruks- og Matdepartementet, Norges Bondelag, Norsk Bonde og Småbrukarlag, Nortura og KLF i forkant av forhandlingene. Som kjent ble det brudd mellom partene i jordbruksoppgjøret 2017/18. Jordbruksoppgjøret ble så sendt til Stortinget og TYR ga følgende innspill både skriftlig og muntlig til høringen i Stortinget.

- Forutsigbare rammebetingelser

- En styrkning av økonomien i den spesialiserte storfekjøttproduksjonen
- Økt sjølforsyning av norsk storfekjøtt
- Ammekua som et virkemiddel for distriktslandbruket
- Endring i AK tilskudd må ikke gjelde for de som allerede har satset på husdyrproduksjon
- Økte satser på utmarksbeite kan ikke finansieres med reduserte satser til innmarksbeite
- Krav om innføring av fett – trekk for slakt fra -4 og oppover kan ikke tas over jordbruksoppgjøret, men i ordninger som slakteriene allerede har

Flertallet på Stortinget gikk for Venstres forslag om å øke Statens tilbud fra 410 millioner til 625 millioner. Partene hadde fordelingsforhandlinger og signerte protokollen knyttet til Proposisjon 141 jf. Innstilling 445 S. De viktigste endringene for den spesialiserte storfekjøttprodksjonen er nevnt nedenfor:

- Kvalitetstillegget ble redusert med 50 øre for kl O til kr 2,50 og tilsvarende økning for kl O+ og oppover
- Bortfall av kvalitetstillegg for slakt i fettgruppe ÷4 og oppover
- Økning i distriktstilskuddet på kjøtt med 40 øre i sonene 2 – 5. Dette ga henholdsvis kr 4,95 i sone 2, kr 7,75 i sone 3, kr 11,70 i sone 4 og kr 12,30 i sone 5
- Innføring av differensiert driftstilskudd for ammeku med en økning på kr 250 i sone 1 – 4 til kr 3282 fra dyr 1 – 39. Økning i sum sats for over 40 dyr med kr 10 000.
- Økning med kr 600 per dyr i sone 5 – 7 til ny sats på kr 3632 fra dyr 1 – 39., og økning for over 40 dyr med kr 24 000.
- Endring i tilskudd for dyr på beite med en økning på kr 200 for utmark til ny sats kr 628, og en reduksjon for innmark med kr 78 til ny sats kr 350
- Det ble også gjort endringer i AK-tilskuddet der tilskudd på kr 40 pr daa ble tatt bort. I sone 3 ble reduksjonen kr 20 til ny sats kr 85. Ingen endringer i sone 4, og en økning i AK tilskudd for sone 5 – 7 med kr 30 til nye satser på henholdsvis kr 240 i sone 5, kr 270 i sone 6 og kr 316 i sone 7.

Det er produsentene i AK sone 1 og 3, og de som bare har innmarksbeite som er tapere i jordbruksoppgjøret. Selv om vi forstår målsetningen om å stimulere til grovfôrproduksjoner i andre soner enn 1 og 3 mener TYR det kan være andre måter å stimulere til dette på enn å redusere AK tilskuddet.

Videre er bortfallet av kvalitetstillegget for fettgruppe -4 og oppover svært uheldig. Dette er driftskostnad for slakteriene og bør ikke påvirke kvalitets-tillegget over jordbruksoppgjøret.

Styrets arbeid

2017 har vært et godt arbeidsår for styret. Det er i meldingsåret behandlet 113 saker.

De langsiktige målene som ble lagt i revidert strategiplan fra 2012/13 har vært grunnlaget for prioriteringer av styrets arbeid.

Hovedmålene er økte inntektsmuligheter for den spesialiserte storfe-kjøttbonden og styrking av organisasjonen gjennom økte inntekter. Det er helt nødvendig med økte ressurser i organisasjonen i takt med flere oppgaver som avls- og interesse organisasjon. Bedring av økonomien og dermed organisasjonens handlefrihet til å gjøre gode prioriteringer for våre medlemmer er viktig for oss. Styret er fornøyd med at vi har lykkes med dette.

Økt norsk seminsalg fra det nasjonale avlsarbeidet er viktig både for økonomien og den avlsmessige framgangen. Videre er økt seminsalg på melkebruket er et viktig bidrag for å styrke sjølforsyningsgraden av storfekjøtt i Norge – og for å øke melkebondens inntekter.

›››

Hereford – en robust og rolig ressursutnytter!

Robust: Minst dødfødsler og best overlevelsesevne på kalvene frem til avvenning!

Rolig: Rasen med desidert best lynne!

Ressursutnytter: Høyt grovfôropptak og god fôrutnyttelse!

Eliteokser:

71058 Gullars av Kleivi
God på tilvekst og slaktevekt. Meget god på moregenskaper, både på kalvingsevne døtre og mjølkeevne til døtrene. Bør brukes på ku.

71054 Fredd av Skjatvet
Meget god på fødselsforløp, en lettkalver som fint kan brukes på kviger. Meget god på slakte-egenskaper. Anbefales også til sluttproduksjon i bruks-dyrkrysning.

71064 Hyper av Hånde
Gir kalver med lav fødselsvekt og lett fødselsforløp. Bra på tilvekst og over middels for slaktekvalitet. Gir døtre med god kalvingsevne og bra mjølke-mengde. En allroundokse!

71066 Heatseeker av Rindal
Gir kalver med lav fødselsvekt og meget lett fødselsforløp. Kan brukes på kviger. God på slakteklasse. Gir døtre som gir bra med mjølk til kalven.

Nye ungokser:

Hereford Ungokse
71096 Loke av Knirk
Testvinner på Staur med god tilvekst og bra eksteriør. Har gode tall både på grovfôropptak og fôrutnyttelse fra Staur. Meget høyt ryggmuskelmål fra testen. Avstammingen tyder på god produksjon.

Hereford Ungokse
71098 Lonestar av Birkeli
En okse med bra tilvekst og meget god fôrutnyttelse fra testen på Staur. Fikk også gode resultater for eksteriør og for å ha bra fôrutnyttelse. Forventes å avle høy produksjon og gode moregenskaper.

Ved ønske om okser som er Homozygote kollet, kan vi tilby:

71081 **James av Rindal PP**
71082 **Jala Jala PP av Hovde**
71083 **Jackson av Birkeli 366 PP**

Får avkom som helt sikkert er kollet. Må bestilles hos Geno.

Foto: Svein Eberhard Østmoe

Norsk storfekjøttproduksjon og klima

Norske bønder generelt og storfekjøttbønder spesielt er opptatt av å produsere mat på norske ressurser på en klimasmart måte. Det er satt fokus på en ny HolosNorBeef modell som skal benyttes som redskap for å beregne klimaavtrykket fra ammekuproduksjonen. Modellen tilsvarer liknende modeller for samme produksjon i andre land. Klimautslipp fra drøvtyggere er et komplisert tema, som vi enda ikke vet nok om. Nivå på karbondbinding samt albedo-effekt knyttet til beitebruk er to konkrete områder vi må tilegne oss større kunnskap om. HolosNorBeef modellen skal være et verktøy for klimarådgivning på den enkelte gård. Som organisasjon vil vi støtte opp om arbeidet med en klimasmart storfekjøttproduksjon under norske forutsetninger, og ser fram til at modellen tar inn alle elementer som kan påvirke klimaavtrykket på den enkelte gård.

TYR har i sitt avlsprogram lagt vekt på grovfôropptakskapasitet. Dette gir norske ammekyr et godt utgangspunkt for å produsere mat med basis i det vi har mest av i Norge – grasressurser. Norske ammekyr har gjennomsnittelig levealder på mellom sju og åtte år, noe som er vesentlig lengre enn for eksempel melkeraser. En robust ammeku som lever lenge og har sin produksjon med basis i gras og beite, er en klimasmart ku.

Norske ammekubønder vil for øvrig stille seg bak løsninger for et klimasmart landbruk som er utarbeidet i fellesskap med andre organisasjoner i landbruket.

Mål og tiltak

TYR som avls og interesseorganisasjon har sitt fokus på og arbeider målrettet med tiltak som skal styrke norsk storfekjøttproduksjon med basis i ammekua. Viktige virkemidler er;

- Faktabasert avl der vi har som mål å avle fram de beste avlsdyrene med basis i grovfôr, der grovfôropptakskapasitet og fôrutnyttelse er viktige måleparametre
- Fortsatt styrking av økonomien i næringa både gjennom målrettet bruk av budsjettmidler og økte priser i markedet
- Utvikle fylkeslagene sin rolle som et viktig bindeledd for våre medlemmer

Hovedmålene og de langsiktige målene ligger fast og er:

AMMEKUAS ROLLE I NORSK STORFEKJØTTPRODUKSJON

- Produksjon av kvalitet på norske ressurser.

30 år som ammekuprodusent!

Foto: arkiv

1. april 2018 er det 30 år siden den første Charolais-kua ble leid av bilen på Veistad.

Den gangen kondolerte de andre bøndene i bygda min far, med en odelsgutt på avveie. På Veistad var det jo både melkekvote og griseproduksjon! Hva tenkte denne gutten på?

Det har vært kjempet mange lange og harde kamper for å få anerkjennelse både som lokal ammekuprodusent, men også for Norsk Kjøttfeavlslag, og senere Tyr, som organisasjon.

Jeg takker alle de innovative og dyktige bøndene jeg har møtt og blitt kjent med gjennom disse 30 årene. Takk også for de årene dere har gitt meg som tillitsvalgt i Tyr.

Vi er en «soloppgangsnæring» og jeg ser frem til 30 nye år som ammekuprodusent!

Veistad Charolais ved Erling Gresseth

Veistad • 7520 Hegra • Mobil 918 77 315 • Faks 74 82 79 25 • veistad@online.no • www.veistad.no

Nytt e-læringskurs om fôring

Fôringslære er et svært viktig element i all husdyrproduksjon. Økt kunnskap på dette området kan bidra til en mer effektiv matproduksjon. Derfor har Tine og Animalia utviklet et e-læringskurs om fôring av storfe.

Tekst: Agnethe-Iren Sandem, Animalia

Kunnskap om fôring er nyttig for alle som driver melk- og/eller kjøttproduksjon. Det er også interessant for elever, studenter, lærere, rådgivere og andre som ønsker å friske opp kunnskap eller lære mer om fôring og stell av storfe. Kurset er gratis tilgjengelig for alle medlemmer i Storfekjøttkontrollen og Kukontrollen. Dette gjelder også rådgivere som har tilgang til kontrollene.

Nyttig innhold

Fôringskurset starter med å gi en grunnleggende innføring i fordøyelsessystemet, fôrmiddel-vurdering, ulike fôrmidler, ernæring og sjukdom. Disse kapitlene er tilpasset både storfe, sau og geit. Deretter gis en mer spesifikk innføring i fôring av storfe, med omtale av fôrvurderingssystemet NorFôr og kalveoppdrett.

Andre temaer som belyses i e-læringskurset er melkeproduksjon og næringsinnhold, valg av fôringsstrategi, kjøttproduksjon og hvordan fôringen påvirker utslipp av klimagasser. Erfaring viser at det kan være mye å hente på å få bedre oversikt over hvilke fôrressurser man faktisk har og å planlegge fôringen i besetningen med hensyn på fôr- og næringsopptaket til de dyra man har til enhver tid.

av storfe

E-læring er fleksibelt

Fordelen med e-læringskurs er at du kan ta kurset i ditt eget tempo og når det passer deg. Det er også mulig å følge kapitler flere ganger dersom man ønsker det. I tillegg får du tilgang til fordypningsstoff slik at du har mulighet til å lære enda mer om de temaene du synes er mest interessante.

Kurset er oppdelt i hovedkapitler med tilhørende delkapitler, oppsummering etter hvert hovedemne, emnetester og en avsluttende test. Emnetestene fungerer som nyttig repetisjon og dokumentasjon på at emnet er gjennomgått. Det er enkelt å navigere mellom de ulike delene i kurset, noe som også gir god mulighet til å følge kurset i en annen rekkefølge enn det som er satt opp.

Samarbeidsprosjekt

E-læringskurset er utarbeidet av Tine og Animalia i samarbeid, og det baserer seg på Harald Voldens vitenskapelige arbeid. Kapitlene om kjøttproduksjon er skrevet i samarbeid med Øystein Havrevold og Jan Berg, mens Odd Magne Harstad har bidratt til kapittelet om klimagasser ved hold av storfe. Faglitterær forfatter Torger Gjefsen har vært en viktig bidragsyter med hensyn til utarbeiding av manus, og Inger Lise Holen (tidligere Animalia) har tilrettelagt for digital læring. Kapittelet om kalveoppdrett er en direkte gjengivelse av tekst og illustrasjoner i en brosjyre om dette temaet som er utgitt av Tine SA.

Kjøttferasen med minst kalvingsvansker

ABERDEEN ANGUS

100 % kollet avkom

Ungokser fås som spermvital!

FOTO: JAN ARVE KRISTIANSEN

Elite okse 74043 Hovin Hauk. Meget god på fødselsforløp både på kvige og ku. God på tilvekst og gir dermed bra slaktevekter. Egen IMF prosent: 3,25

Eliteokse 74029 Horgen Erie. Avler meget gode moregenskaper med høy mjølkeevne på døtre. God på slaktevekt og slakteklasse. Gode tall for fødselsforløp ku. Egen IMF prosent 3,80.

Eliteokse 74033 First Boyd fra Li. God på fødselsforløp både på kvige og ku. Meget sterk på produksjon når det gjelder tilvekst og slakt. Egen IMF prosent: 3,30

Elite okse 74039 Li`s Great Tigre. Begrenset sædlager, bør brukes i renraseavl. En allround okse som er god på det meste, total indeks på 122! Egen IMF prosent: 3,16

Ungokse 74074 Lakris av Funnaunet. Okse med meget flott eksteriør. Hadde god tilvekst, godt grovfôr opptak på testen. Ryggmuskel 8,02cm! Egen IMF prosent: 4,23

Ungokse 74075 Laurens av krogedal. Hadde god tilvekst og meget god fôrutnyttelse i testen. Bra eksteriør. Forventes og gi gode slakteresultater og mye mjølk i sine døtre. Egen IMF prosent: 2,79

Ungokse 74076 GBA Lord. Stor og lang okse med flott eksteriør. Gjorde det mget godt på grovfôropptak og muskeldybde på testen. Egen IMF prosent: 3,29

www.norskangus.no

SMÅNYTT

Kurs for tillitsvalgte

I juni 2017 var det fellessamling for styret i TYR og alle fylkesledere. Der kom det frem ønske om opplæring for de tillitsvalgte i TYR – noe som er nødvendig for å ruste en god og kunnskapsrik organisasjon. I februar og mars hadde TYR fått med seg Astri Liland fra Norsk Landbrukssamvirke til å holde til sammen tre kurs. Dessverre var det bare nok påmeldte til kurset på Gardermoen. Men dette ble en lærerik og nyttig samling for de tilstedeværende. Kursene i Stjørdal og Stavanger måtte dessverre avlyses, men det vil gis et tilbud litt lengre ut på året for de som ikke fikk deltatt nå.

Husdyrtreff

I 1981/82 startet noen av landbrukets organisasjoner opp med Husdyrtreff. Dette er et opplegg hvor elever på naturbruks- og landbruksskoler får tilbud om å delta i en landsdekkende konkurranse. Elevene skal svare på oppgaver og de får tilbud om ulike foredragstema. Det kåres både skolevinnere og landsvinnere innen alle produksjoner. Siden 2016 har TYR vært med på dette – og vi ser stolte over at av totalt 184 påmeldte elever har 56 valgt å skrive om storfekjøttproduksjon. Vi gleder oss til oppgavene kommer inn ut over våren.

Skolebesøk

Både TYR, Geno og Norsvin får mange henvendelser om besøk fra videregående skoler. For å effektivisere disse besøkene sender vi i fellesskap ut invitasjon til alle skolene om høsten. Da har vi satt opp datoer som det er mulig å komme. Tidligere har de vært med på sædtapping – dette er ikke lengre mulig. Men elevene får foredrag fra alle tre organisasjoner, se film fra anleggene, påspandert lunsj og vi avslutter med en quiz – der det selvsagt er premiering.

2018 | STORFEKALENDEREN

27.04. Styremøte

27.04. Dagen før dagen arrangement

28.04. Okseauksjon av fenotypetesta okser

LES MER OM ARRANGEMENTENE PÅ **WWW.TYR.NO**

Plastplater til alle formål

Melkerom – egnet til ALLE dyreslag
Teknisk rom – upåvirket av fukt og skitt
Våtrom – enkle å holde rene/vaske
Husdyrrom – lette å bearbeide/montere

Stort utvalg av lagerførte varer i Norge – tykkelse 1,5–42 mm.

Bergerud Gård
www.bergerud-gaard.no
1735 Varteig | Tlf. 918 45 004
ole@bergerud-gaard.no

Flere og flere bønder har fått øynene opp for Limousins unike kombinasjon av egenskaper som den mest lønnsomme og produksjonseffektive kjøttferasen i Norge.

Kjøttkvaliteten er helt unik.
Det følger av kjøttets struktur med korte fibre og lite fett.
Tester utført ved nasjonale og internasjonale forskningsinstitutter viser at kjøttet fra Limousin, scorer høyest på de områdene som betyr mest for et smakelig måltid.

Isle ET av Øiestad. Full french Eliteokse. ***Allrounder.*** Meget sterk på produksjon, både på tilvekst, slakteklasse og fett. Rasens høyeste grovfôropptak i årgangen. Lovende avlsverdier på moregenskaper.

Farmann av Dovre. Full French Eliteokse. ***Produksjon/lettkalver.*** Lavt fettinnhold og slaktprosent på gjennomsnittlig 60 %, gir Limousin rasen den høyeste kjøttklassen og med det den høyeste kjøttprisen.

Ibiza P av Hovde. Kolla Bruksokse. ***Produksjon/lettkalver.*** Nr 2 Biff MAXX rangering. Betyr at Ibiza anbefales i intensivt driftsopplegg. Kombinerer høy produksjon og lettkalver-egenskaper og anbefales brukt til kviger.

Imaldur av Dovre. Full french Bruksokse. ***Produksjon/lettkalver.*** Finlemmet beinbygning, gir lette kalvinger og tilveksten og slakteklassen er fenomenal.

Javardage av Utgårdstrøen. Full French Bruksokse. ***Produksjon/forutnytting.*** Høyst forutnytting for Limousin på Staur. Lang tids avlsarbeid har resultert i at Limousin er en ener i å utnytte grovfôret.

Laban av Schjøll. Full french Ungokse. ***Produksjon.*** Staur 2016/17. Høyest innveingsvekt uansett rase med 471 kg. Høyest utveingsvekt uansett rase med 691 kg.

Resultater fra landets testasjon viser et dekningsbidrag på kr 65,- pr dag/dyr.*
*Forutsetning tilskudd kr 4,50,-

NORSK LIMOUSIN
VELG EN VINNER

Eliteokser må forhåndsbestilles på tlf. 950 20 600.
Inseminør har alltid en limousin ungokse på dunken.
Les mer om limousin på **limousin.tyr.no**

ANERKJENTE PRODUKTER SOM GIR DEG TOPP FÔRKVALITET

Den klassiske filmen for proffesjonelle brukere

Silograss

For ekstreme oppgaver, både for rund- og firkantballer

SuperGrass

Gir kostnadseffektiv og tidsbesparende innpakking

Professional 2000 EcoUltra

Sterkere og lengre høyteknologiske **7 lagers** filmer

THE SEVEN 7 LAYER FILM SiloPower

IMPORTØR
Fôrsentralen BIS
Spesialist i landskapspleie

Tlf: 74 14 76 00
Mob: 917 27 606
epost: info@forsentralen.no

SE VÅRE NYE NETTSIDER WWW.FORSENTRALEN.NO

Åpen dag på Staur 14. mars

Dette var siste mulighet til å se oksene før auksjonen 28.04.18. Omlag 40 personer tok turen til Staur og åpent testfjøs; produsenter, studenter, et lokalt bondelag og en journalist. Antall besøkende på åpen dag har økt de siste årene. Det viser at interessen for fenotypetesten og alle de fine oksene som produsentene har i test her er stor. Fagansvarlig avl Kristian Heggelund og røkter Olav Lie viste frem oksene. De sa litt om hvordan oksene har gjort det i test og på kåring. Det kommer også interessante tilleggskommentarer fra de besøkende. Været viste seg fra sin beste side og oksene tok det hele med knusende ro. Alt i alt en fin dag på Staur.

Vi håper å se alle igjen på auksjon lørdag 28. april.

www.norgesfor.no

DRØV Serien til melkekyr

- Norgesfôr tilsetter LEVENDE GJÆR
- Norgesfôr bruker organisk Selen
- Bedre lønnsomhet i din produksjon gjennom fôringsstrategi tilpasset de lokale grovfôrforholdene.
- Lokal verdiskapning på lokale ressurser
- Norgesfôr hjelper deg å nå målene i din produksjon!
- Se oversikt over DRØV sortimentet på www.norgesfor.no

Bestilling: Kontakt din lokale Norgesfôrbedrift

Alltid der for deg

NORGESFÔR

Felleskjøpet

Kjøttfeinnredning

Ta kontakt med Felleskjøpets I-mek-selger for hjelp til å planlegge ditt optimale kjøttfefjøs

Last ned vår kjøttfekatalog på www.delaval.com,
og les mer der eller på www.felleskjopet.no/i-mek

DeLaval

TIPS OG NYTT STORFEKJØTTKONTROLLEN

Tekst: Solveig Bjørnholt og Kristin Bruun

Foto: mostphotos.com

Responsive nettsider

I løpet av våren vil noen av Storfekjøttkontrollens nettsider bli responsive. Responsive nettsider er sider som tilpasser seg ulike skjermstørrelser. Dette vil gjøre det enklere for deg å registrere inn data på mobiltelefonen eller på nettbrett. De første sidene med denne egenskapen er påloggingssiden og registreringsbildet for veiing. Kalving og de andre registreringsbildene vil komme fortløpende etter hvert som hver enkelt side er klar.

Registreringsfrister!

Husk at kalver skal meldes inn enten i Storfekjøttkontrollen eller i Husdyrregisteret innen sju dager etter at dyret ble merket. Kalven må merkes innen 21 dager etter fødsel, så innen 28 dager må kalven være registrert. Når det gjelder kjøp og salg så er fristen for å rapportere inn forflytningen sju dager. Det er viktig at disse fristene overholdes!

Kalvingsstatistikk fra 2017

Antall mordyr med kalving 2017: **68 429**
Alder ved første kalving: **26,2 mnd**
Kalvingsintervall: **12,7**
Antall kalver: **69 838**
Gjennomsnitt fødselsvekt hanndyr: **43,2 kg**
Gjennomsnitt fødselsvekt hunndyr: **40,7 kg**
Mer statistikk fra 2017 finner du i Årsmeldingen 2017 på animalia.no.

Frist avlsverdiberegning

Torsdag 5. april er det frist for innrapportering av data som skal være med i vårens avlsverdiberegning. Dataene må være registrert i Storfekjøttkontrollen innen utgangen av denne datoen. Husk å sjekke at alle vekter er registrert, og at kalvinger er ajourført. Siste dato for innlesing av avlsverdier kommer opp under Hendelser på Oppslagstavla i Storfekjøttkontrollen.

Opplæringsvideo

I tiden framover kommer vi til å legge ut noen opplæringsvideoer som blir tilgjengelige både på hjemmesiden (animalia.no) og på Storfekjøttkontrollens Facebook side. Disse videoene vil vise hvordan man fyller ut de ulike registreringsbildene, og hvordan man kan endre registreringer/hendelser som man har lagt inn. Først ut er en kort videosnutt om hvordan man registrer kalving.

Kvitteringsliste kalving

Når du har notert data og registrert de inn i Storfekjøttkontrollen kan det i mange tilfeller være nyttig med en kvitteringsliste på innrapporterte data. Kvitteringsliste kalving viser en liste over kyr som har kalvet det året du har valgt i menyen til venstre. Den viser kalvingsdato og kalvingsvansker, kjønn, hornstatus, fødselsvekt og individnummer på kalven, og hvem som er far til kalven. Du finner kvitteringsliste kalving under Rapporter > Kvitteringslister > Kalving.

Du kan også finne en kalvingsliste i Besetning. Hvis du velger rapport «Kalving» istedenfor individ, får du opp kuer med kalving, kalvingsdato, kalvingskvansker, individnummer på kalv, og far. Her har du også mulighet til å legge til/fjerne kolonner, samt sortere dem i rekkefølgen du ønsker. Merk at denne rapporten viser siste kalvingsdato for alle dyr i utvalget, uavhengig av hvilket år de har kalvet.

Beite/binge

Beite/binge-funksjon er et nyttig verktøy for å holde oversikt over besetningen både i fjøs og på beite. Her kan du både planlegge og etterregistrere flytting av dyr. Du kan ta ut individlister for hvert enkelt beite, og ha dokumentasjon over hvilke dyr som har gått på hvilke beiter. Du kan også ta ut egne noteringslister, tilsynsliste og enkelte produksjonsanalyser for hver enkelt beite/binge.

Det første du må gjøre når du skal ta i bruk beite/binge-løsningen er å legge inn aktuelle beiter og binger som du ønsker å flytte dyr til. Du må angi navn, type (binge, innmark, utmark) og kan i tillegg fylle ut areal og beskrivelse. Beite/bingen settes automatisk som aktiv.

Dersom du flytter en okse som ligger med kategori avlsdyr inn til hunndyr med kategori avlsdyr eller ungdyr, vil det genereres paring i den perioden oksen er i beite/bingen. Det samme gjelder dersom kyr flyttes inn til avlsoksen. For å avslutte en paringsperiode må du flytte enten kyr eller oksen ut av bingen.

ANIMALIA
STORFEKJØTTKONTROLLEN

www.animalia.no

Hver gang du prøver å gjøre flyttinger som vil starte paringsperioder, får du opp et varsel om dette slik at du kan velge å avbryte flyttingen.

Trenger du hjelp når du jobber med beite/binge kan du trykke på «Hjelp» i det venstre hjørnet på skjermen så kommer du direkte til brukerveiledning til beite/binge.

Klauvskjæring

Anbefalingen fra Helsetjenesten for storfe er at alle hunndyr over 18 måneder bør ha klauvskjæring minst to ganger i året, det samme gjelder for avlsokser. Per dags dato overføres ikke klauvdata fra klauvskjærernes terminaler, men du har mulighet til å registrere dette inn manuelt. Gå til Registrering >klauvskjæring, her fyller du ut individnummer, dato, sykdom og hvem som utførte klauvskjæringen. Dersom du skal registrere mange klauvskjæringer med felles informasjon på flere dyr, kan det være lurt å gjøre dette via Masseregistrering. Ved å rapportere inn klauvskjæring får man en god oversikt over sin besetning, og man kan også se eventuelle forandringer over tid.

Okseliste

Okselisten er en lokal oversikt over hvilke okser du bruker. Når du skal legge til okser i okselista er det letteste å bruke stamboknummer/seminnummer dersom oksen har dette. Har ikke oksen dette kan du legge den inn med opprinnelsesnummer på følgende måte: 01234567/1234. Du vil enkelt få opp alle okser som står som aktive i okselisten i en dropdownmeny når du skal registrere bedekning og kalving.

Innavlsrapport

Denne rapporten er et hjelpemiddel for å unngå paringer som gir avkom av for nært beslektede dyr. Innavlsrapporten tar utgangspunkt i alle innmeldte kuer/kviger i besetningen og alle aktive okser i okselisten. Forutsetningen for at denne rapporten fungerer er at alle dyrene er registrert med riktig og komplett slektskap i tre ledd bakover. Dyr som mangler informasjon om forfedre er markert med stjerne (*), og den beregnede innavlsgraden får også en markering dersom den er usikker på grunn av manglende informasjon i stamtavlen.
Rapporten viser hvor nært beslektet et potensielt avkom vil være hvis kombinasjonen av ku/kvige og okse gjennomføres. Rapporten tar kun hensyn til slektskap tre ledd bakover, men du kan øke antall generasjoner i søket øverst til venstre. De potensielle avkommene blir merket med ulike farger:

- Rød: Unngå denne kombinasjonen, denne paringen/insemineringen resulterer i avkom med uønsket høy innavlsgrad (> 12,5 %)
- Gul: Vurder denne kombinasjonen, denne paringen/insemineringen resulterer i avkom med en innavlsgrad som noen mener er for høy mens andre synes det er greit (6,3 % > < 12,5 %)
- Hvit: Kombinasjonen er OK, denne paringen/insemineringen resulterer i avkom med en innavlsgrad som er lav og godt innenfor det akseptable (< 6,3 %)

Dersom du ønsker å se felles aner for avkommet, kan du klikke på cellen, og det vil komme opp et popup vindu med oversikt over slektskapet og markering av eventuelle felles aner. Denne rapporten finner du under Rapporter > Innavl

Blonde d'Aquitaine

75024 Anis
Fransk eliteokse som forventes å gi lette kalvinger, også på kviger. Gir døtre med gode moregenskaper, mye mjølk og meget god kalvingsevne. Gode slakteegenskaper på avkom.

75029 Fuxeen
Ny import fra Frankrike. Fuxeen er en «superlettkalver», som gir veldig lette kalver ved fødsel, trygg okse til kviger. Gir døtre med meget gode moregenskaper, god kalvingsevne og mye mjølk.

75030 Esberit
Ny import fra Frankrike. Esberit har anmerkning fra Frankrike for å være særlig snill og håndterbar. Han gir døtre med god lengde og bra med muskler, med gode moregenskaper og meget bra kalvingsevne. Brukes på kuer.

75028 Babs Goliath PP
Ny import fra Danmark. Homozygot kollet okse med gode produksjonsegenskaper. Den har gode indekser for fødsel og tilvekst.

Må bestilles fra Geno i god tid

Vi har også en okse som er kjønnsseparert, for å gi oksekalver, kontakt raseforeningen for mer informasjon.

For mer informasjon om rasen/foreningen må du gjerne kontakte Norsk Blonde d'Aquitaineforening:
Styreleder:
Lars Arne Bakkken,
tlf. 992 71 778

Kåre Anders Ingeborgrud,
tlf. 905 65 296

Lasse Stær,
tlf. 928 137 61

Magnus Johnsen,
tlf. 971 92 068

Gårdsbesøk i forbindelse med årsmøte.

ÅRSMØTE 2018 i Sandnes
Årsmøte ble avholdt på Clarion Hotell, Sola 20.01.18.
I forkant av møtet var foreningen på fjøsbesøk hos Ann Elin og Nils Ove Norland, http://www.nordlandtiroler.no/

NordlandGard er en økologisk gard som ligger i naturskjønne omgivelser rett utenfor Sandnes i Rogaland. Ann Elin og Nils Ove driver med produksjon og salg av økologisk gressfôret kjøtt rett fra garden. Dette betyr at man får tilgang på lokale varer av høyeste kvalitet! Alle dyrene går ute hele året. Dette var et svært hyggelig besøk, og vi takker for gjestfriheten.

Årsmøtet ble avholdt etter gardsbesøket og ble avsluttet med en 3-retters middag. Styret takker alle deltagere for oppmøte og engasjement.

ÅRSMØTE 2019 på Rørosmarten
Norsk Tiroler Grauvieh legger årsmøtet til Røros neste år.

Vi får da muligheten til å oppleve kulturen på Røros under martnan med mange gamle tradisjoner. Rørosmartnan er kjent for tradisjonell handel, håndverksprodukter, og folkefest. Dette er Norges mathovedstad når det kommer til lokalmat. Et av martnans store høydepunkt er åpningen med opptog med hest og slede. Omtrent 90 ekvipasjer ankommer martnan med hest, slede og varer, som i gamle dager. Røros er også på Unescos verdensarvliste.

Foreninga har allerede reservert møtelokaler og rom på Røros Hotell, den 21. – 23. februar 2019.
Husk å holde av helga!

Røros satser på fjellandbruk
Fylkesmannen har bevilget ekstra penger for å satsene fjellandbruket på Røros, siden det er flere utfordringer med å drive gård så høyt oppe. Tiroler Grauvieh er ei perfekt ku til beiting på høgfjellet og i bratte kulturlandskap. I Østerrike beiter kua i høyder over 2500 meter, under forhold som kan ligne på norske fjellbygder. På Glåmos, ved Aursunden driver våre medlemmer på Jamtvollen gard med Tiroler Grauvieh nettopp på grunn av de gode beiteegenskapene.

Tur til Tirol 2019 – Kuisa, første helga i mai
Foreninga planlegger ny tur til Tirol. Denne gangen er planen å besøke utstillingen KUISA som avholdes hvert femte år i begynnelsen av mai. Kuisa er både en utstilling av Tiroler Grauvieh og en folkefest med tusener av besøkende. Her er kua og tradisjoner knyttet til kua i høysetet. Under forrige utstilling deltok rundt 400 kyr i ulike klasser. Det er blant annet klasser for gammelku, mordyr, ungku, kvigekalver, okser, osv.

Dyrene styles og pyntes før visning, og her gjelder det å få fram kuas naturlige skjønnhet.

Hele dyret skal fremstå fra sin beste side, med nyvasket pels og barberte jur, klingende bjeller og fargerike kuband dekorert med edelweiss.

Spesielt for Tiroler Grauvieh i Østerrike er tradisjonene med forming av horn, hvor hornene vokser inn i en ønsket form. Premiekyr får også en edelweiss brent inn i hornet. Så treffer du på ei ku med fire – fem blomster på hornet er det ei som er høyt respektert.

I forbindelse med Kuisa holdes det også kurs og serveres mat knyttet til Tiroler Grauvieh. Østerrikerne har en utrolig stolthet knyttet til den grå kua, maten folkene og landskapet, og Kuisa er en av de viktigste anledningene til å vise fram dette.

Ta gjerne kontakt på post@tiroler.no for å være med.

Stor etterspørsel på livdyr
Siste åra har foreningen opplevd en veldig stor interesse blant folk for rasen vår. Dette er vi svært glade for, men vi klarer dessverre ikke å oppdrive nok livdyr i forhold til hva markedet etterspør. Er du interessert i livdyr, oppfordrer vi deg allerede nå å ta kontakt med livdyrformidlere på slakteriene eller oppdretterne for å sette deg på venteliste!

Semin
Vi har et stort grunnlag i avlsmaterialet vårt i Norge da vi har vært flinke til å få inn nye gener via importsæd. Vi bruker ZAR programmet i Østerrike for å hente ut data, og importerer både eliteokser og lovende ungokser. I 2017 ser vi en god økning i sædsalget og håper denne trenden forsetter. Tilgjengelige okser er å finne i TYRs oksekatalog eller på Geno sin side.

Kampanje 2018
Alle medlemmer som benytter semin sponses med 100 kroner per kjøpte dose. Kvittering sendes til post@tiroler.no og blir utbetalt fortløpende.

IFOR WILLIAMS STOCKMASTER

Vi møtes under auksjonen på Staur 28. april!

Stockmaster

Nyhet

Rå dyrehenger for traktor med en smart avtagbar dyrekasse!

FÔRHEKK

Solid fôrhekk uten fôrspill!

5.990,-

eks. mva

FLATHENGER

Proffenes favoritt og markedets mest solide flathenger!

Vi har de fleste tilhengere på lager!

HESTEHENGER

Markedets mest pålitelige hestehenger!

Kampanje!
HB506 fra kr 59.900 eks. mva
HB511 fra kr 64.900 eks. mva
Kampanjen varer til 30. juni

Vi har de fleste tilhengere på lager!

DYRETRANSPORTHENGER

Best i klassen!

Vi har de fleste tilhengere på lager!

STORFEGRINDER FRA FRANKRIKE

Med topp kvalitet, galvanisert for lang levetid og kun 31 kg er våre storfegrinder meget lett å håndtere.

1.100

eks. mva

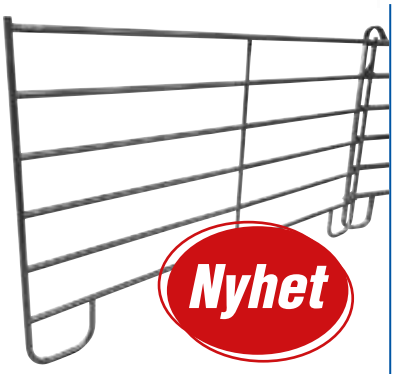

Nyhet

BEHANDLINGSBOKS

25.600,-

eks. mva

Elektronisk vekt for behandlings-boks

13.000,-

eks. mva

Ifor Williams Trailers

Ifor Williams Norge AS

Rudsveien 9, 2360 Rudshøgda
Tlf: 62 34 41 41 • post@iwt.no • www.iwt.no

Følg oss på Facebook og finn.no!

Fra Hereford-foreningen

Foto: Gjermund Birkeli

Hereford er en av de eldste, store rasene og er en populær ammekurase i Norge. Dette er ingen tilfeldighet, og da er det naturlig som Hereford foreningen gjør å fokusere på sine tre R'er;

Robust: Mange av rasene reklamerer med lette kalvinger, det kan Hereford også. Tall fra storfekjøttkontrollen viser at Hereford har minst dødfødsler, best overlevelse og flest avvente kalver ved 200 dagers alder. Hereford er en robust mordyrrase som passer inn i både krysnings- og renavl.

Rolig: Den rasen som har desidert beste lynne og rolige dyr stresser mindre, spiser mindre, og er enklere ved stell og håndtering. Ikke minst på beite kommer det rolige Hereford dyret til sin rett.

Ressursutnytter: Hereford er en grovfôr-rase, med et mordyr som produserer på grovfôr. Tilveksten på oksene er på linje med våre tyngre brødre, men med 1,5 til 2 kg mindre kraftfôr om dagen.

Hereford har sin styrke i storfekjøttproduksjonen ved at den godt utnytter norske gras og beiteressurser.

Hereford utnytter beiteressursen så godt at de kan bli noe feite på beite.

Det er mange diskusjoner rundt fett, det er negativt med fettrekk men det er positivt med marmorering og intramuskulært fett. En annen god egenskap ved fett det ikke er fokusert så mye på er evnen fettet har til å lagre energi som blir tatt opp i beitesesongen som så senere kan utnyttes i innefôringsperioden. Både dyr og mennesker har denne egenskapen til å utjevne variabel tilgang på energi gjennom året. Man lagrer altså fôrenheter som er høstet i utmark eller andre områder som ikke kan høstes maskinelt direkte på kua og slipper i tillegg å bruke tid på foring av dette fôret. Dette er særdeles viktig i land som Norge med en kort men bra beitesesong. Derfor også en av grunnene til at Hereford er populær i områder med et tøft klima.

Foto: Anne Dieset

Man vurderer dyrets hold etter en poengskala fra 1 til 5, der 1 er avmagra og 5 er feit. Et holdpoeng tilsvarer ca. 50 – 60 kg fett.

Et tenkt eksempel der kua har 5 i hold etter beitesesong og man ønsker at kua skal ned i 3 holdpoeng til kalving. Denne kua vil da ha 90 kg fett å forbrenne i løpet av vinteren. Dette tilsvarer ca. 405 fôrenheter eller ca. 2,4 rundballer på 700 kg, 30 % ts og fôrenhets-konsentrasjon 0,8. Har man 50 kalvinger utgjør dette 120 rundballer en ikke trenger å presse, frakte, tine eller bruke tid på å fore ut! Har man sju måneders innefôring og kalving 1. mars trenger kua ca. 1500 fôrenheter gjennom vinteren. Det betyr at nærmere 30 % av vinterfôret kan være i form av lagret fett.

At fettet gjør at kjøttet også smaker helt fantastisk er heller ingen ulempe.

Fôrplanlegging gjennom vinteren bør være gjennomtenkt og man må selvfølgelig sikre nok tilgang på vitaminer og mineraler.

Når det gjelder avl ser Herefordforeningen frem til våren med avslutning av test og påfølgende auksjon på Staur. I år har vi 12 okser i test hvorav 50 % er etter norsk semin. Her kommer det mange gode okser til salgs på auksjonen i april.

Husk at det allerede nå er tid for å tenke påmelding av oksekalver til Staur for testomgangen 2018 – 19. I år er det kalver etter 71093 Wirruna Justin, 71094 Moeskær Crossfire og 71058 Gullars av Kleivi som er 1. prioritet. Men også kalver etter andre gode kombinasjoner kan være aktuelle.

Inseminering, dette året har vi mange gode okser å tilby, se oksekatalogen 2018.

For de som ønsker å komme med test kandidater til neste års Staur-test er det første prioritet å inseminere med; 71101 Moeskær Samson, 71095 Mahogany, 71064 Hyper av Hånde og eller 71066 Heatseeker av Rindal.

For melkebruk, inseminering med NRF og til sluttproduksjon i bruksdyrkrysning vil vi anbefale 71054 Fredd av Skjatvet.

Fremover vil det bli enda viktigere å registrere data i storfekjøttkontrollen. Husk å registrere fødselsvekt, 200 dagers vekt og 365 dagers vekt. Registrering er viktig for at vi skal få sikre data i forbindelse med avl. Det er også viktig i forhold til antall testplasser som tildeles på Staur. Selv om du ikke driver aktivt med avl i egen besetning, så kan du være med å gi et viktig bidrag til avlsarbeidet ved å registrere vekter på dyr født i din besetning.

Hereford oppnår ikke de høyeste EUROP klassifiseringer på slakt, men i andre land som ikke praktiserer denne klassifiseringen gjør lette raser som Hereford det meget bra fordi det legges mere vekt på marmorering og spisekvaliteten i kjøttet.

Hereford er rasen for hele familien – med ønske om et godt Hereford-år.

Seminokse 71101 Moeskær Samson.

Foto: TYR

Fjøssystemers BvL V-Mix fullfôrblander finnes i størrelser opp til 24 m³.

Fjøssystemers fullfôrblander

– en del av din smarte fôringslinje

Fjøssystemers BvL V-Mix fullfôrblander kan bedre fôreffektiviteten, og du får mulighet til å blande ulike fôrmidler. Du kan oppnå en jevnere og mer balansert fôrrasjon ved å kunne blande ulike grovfôrtyper sammen. Med vertikale snegler er den meget effektiv på rundballer, og takler også frosne baller. Blanderne leveres både med en- og to snegler og med volum i blandekaret fra 6,5 til 24 m³. De kan enkelt samkjøres med andre utfôringssystemer som takutfôring eller rullende fôrbrett. Hele fôringslinja styres med ett og samme styreskap. Med en fullfôrblander oppnår du mer stabil fôring – og ikke minst kan du sette sammen fôrrasjoner som gir høyere fôropptak.

Takutfôring er fleksibelt og driftssikkert og kan tilpasses i de fleste fjøs, og kan enkelt samkjøres med for eksempel BVL fullfôrblander eller Serigstad Exact Feeder.

Stasjonær fullfôrblander og rullende fôrbrett er et driftssikkert utfôringssystem for grovfôr eller fullfôr til sau og geit.

Fjøssystemers styreskap gir deg full kontroll over hele fôringslinja.

SMART FÔRING FJØSSYSTEMER

www.fjossystemer.no

NORGES SKIFORBUND

Fjøssystemer støtter kombinertlandslaget

FJØSSYSTEMER
Bonden og dyrenes førstevalg

Øst	Sør	Vest	Nordvest	Midt	Bygg
2634 Fåvang	3178 Våle	4365 Nærbø	6770 Nordfjordeid	7473 Trondheim	2634 Fåvang
Tlf. 61 28 35 00	Tlf. 33 30 69 61	Tlf. 51 43 39 60	Tlf. 57 86 25 05	Tlf. 72 89 41 00	Tlf. 61 28 35 00
ost@fjossystemer.no	sor@fjossystemer.no	vest@fjossystemer.no	nordvest@fjossystemer.no	midt@fjossystemer.no	bygg@fjossystemer.no

Nytt fra TYR Nordland

Nordland er landets lengste fylke, og her er området til TYR Nordland. Fra Majavatn i sør til Bognes i nord er det 520 km, en reisetid på sju – åtte timer langs E6. Mange har flere timers reisevei for å nå gjennomfartsåra, så det er en utfordring å lage arenaer hvor de fleste kan treffes.

TYR Nordland arrangerer Sommertreff som en sosial og faglig arena. Samarbeidet med Nortura gjør at da inviterer man alle som har interesse av kjøttproduksjon på storfe. Mange har ammeku i tillegg til andre produksjoner, så det er en flott samling av bønder som diskuterer ku, gris, og sau. Og alt mulig annet. På sommertreffet besøker vi gårder i et geografisk område, uansett produksjon. Alt fra nybygde ammekufjøs, ombygde melkefjøs, nybygde melkefjøs, storfe på utegang i enkle bygninger, og nye og gamle saufjøs. På grunn av de lange avstander, legges det opp til en hel helg med faglig og sosialt innhold. Sommertreffet er populært og ofte er det 40 – 50 deltakere med smått og stort.

Nordland har mange små og middels store bruk, det er ikke plass til mer mellom fjellene og fjordene. Melkeproduksjonen har vært det bærende i Nordlandsjordbruket, og snittet har vært 16 melkekyr, i et 80-talls båsfjøs. Etter hvert har kravene til melkeproduksjonen økt, og det er enten bygd nytt med økt kvote og leiejord, eller så er melkeproduksjonen lagt ned og kvota solgt eller bortleid.

Ammekubonden i Nordland er i stor grad en som viderefører drifta på disse gårdene. Med litt tilpasninger er det fortsatt drift, til glede for samfunnet rundt. Det er bygd en del nye ammekufjøs, med plass til mange dyr. Men den gjennomsnittelige ammekubonden i Nordland har 15 – 20 kyr, i en ombygd melkefjøs. Dette er det gården har ressurser til, og det er ikke noe alternativ å bygge ut for å bli større. Dekk-og-diesel-jordbruket er allerede omfattende nok.

For ammeku i Nordland er det avgjørende at tilskuddsordningene også tar hensyn til bruk på rundt 15 – 20 mordyr. At det finnes gode ordninger som stimulerer til bruk av utmark og skrinne innmarksbeiter. Uten en tilfredsstillende økonomi vil resultatet bli at brukene blir lagt ned og både innmark og utmark gror igjen. Det er allerede en negativ utvikling på ku-tallet i Nordland, og skal ammekua erstatte de tapte melkekyrne, må man akseptere at det legges til rette for det økonomisk.

Bærekraftfôr

Øk produktiviteten og skån miljøet med ny og bedre FORMEL

Vi kaller det BÆREKRAFTFÔR

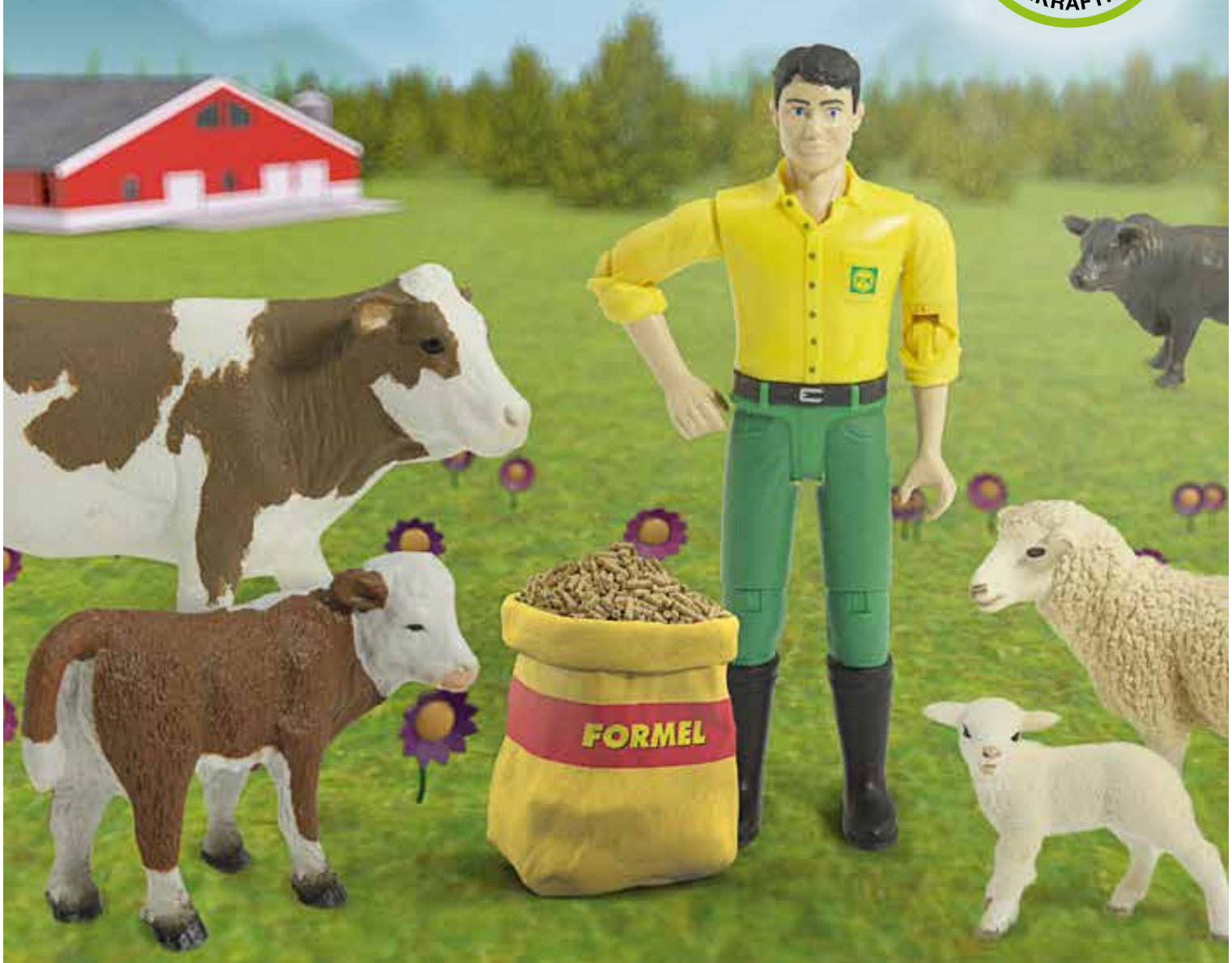

Felleskjøpet relanserer nå FORMEL med tilsetting av planteekstrakt som reduserer utslipp av miljøgasser fra drøvtyggere med inntil 20 %. Når kyrne bruker mindre energi på å lage metan øker fôreffektiviteten, og de får høyere tilvekst eller melkeproduksjon. FORMEL-kraftfôr er altså ikke bare bra for miljøet, det er også lønnsomt for bondens økonomi.
Ja, det er rett og slett et bærekraftfôr.

www.felleskjopet.no • www.fkra.no

Felleskjøpet

Stor oppslutning om ammekuskole i Akershus.

Nytt fra TYR Akerhus

Årsmøte 2017
Tyr Akershus avholdt sitt årsmøte med middag 3.mars på Bjørkesalen i Sørum. 39 møtte på årsmøte hvorav 22 var stemmeberettigede. I tillegg til vanlige årsmøtesaker så var det faglig innlegg fra to veterinærer om forebyggende kalvetap. Etter møtet var det sosialt samvær med middag og hyggelig prat rundt bordet.

Nytt styre fra 2018

Leder Kristen Svarstad

Styremedlemmer:
Jørgen Thorshov
Jens Kr Hauglid
Mari Østby
Bodil Buraas Melby
Varamedlemmer:
Roy Arne Dystland
Marius Digerås

Stor aktivitet i 2017
Det har vært ett aktivt år i TYR Akerhus med sommertreff og åpent fjøs med nærmere 100 deltagere. I tillegg har vi gjennom prosjekt storfekjøtt i Oslo og Akershus hatt fokus på kompetanse hos nye ammekuprodusenter. Høsten 2017 ble det derfor arrangert ammekuskole over to kvelder hvor vi gikk igjennom viktige områder for å lykkes i denne produksjonen. Over 50 deltagere deltok og interessen var så stor at vi måtte si nei til noen pga av kapasiteten på møtelokaler.

Vi har også vært besøkt naturbruksklasser på videregående skoler og hatt 3 timers undervisning om ammekuproduksjon. Undervisning foregikk i samarbeid med ett medlem i TYR Akershus og rådgiver fra Nortura. Tilbakemeldingene på dette har vært gode og vi er bedt om å komme tilbake neste år også.

Generelt ser vi at mange etablerer seg med ammeku i fylket nå og det er viktig at nye produsenter får den informasjon og kunnskap de trenger for å lykkes i produksjonen. Kunnskap er også viktig for god dyrevelferd.

Planer for 2018
Det vil i løpet av 2018 arrangeres fjøsmøte hvor vi skal se på enten nybygg eller ombygd fjøs. Det planlegges sommertreff på Hakadal Verk og vi vil følge opp med undervisning på videregående skoler. I sammen med prosjekt storfekjøtt i Oslo og Akershus og Norsk Landbruksrådgivning jobbes det også med møter/markdager med tema beite.

Håkon Marius Kvæken holdt et engasjerende foredrag på ammekuskolen.

BESETNINGSANNONSER

Aberdeen Angus	Charolais	Hereford	Simmental	
Høystad Angus Svein Eberhard Østmoe Hammarvegen 27 2480 Koppang Telefon: 907 94 273 Høystad Angus er på Facebook	**Dillerud Charolais** Knut Otto Espeseth Fjellskarveien 17 3073 Sande Telefon: 33 77 06 56, 908 67 344 E-post: knutotto49@hotmail.com	**Løsnes Poll Hereford** Kjell Kaurstad 2634 Fåvang Telefon: 905 77 767 E-post: kaurstad@online.no	**Skjølaas Simmental** Odd Henning Skjølaas Dystlinna 189 2847 Kolbu E-post: vibtof@gmail.com	
Li Angus Steinar Schanke 6873 Marifjøra Telefon: 402 44 688 E-post: sschanke@online.no	**Nyheim Charolais** Bertil Nyheim og Kristine Fagerland 7944 Indre Nærøy Telefon: 951 81 595 E-post: bertil.nyheim@gmail.com www.nyheim.no	**Rindal Hereford** Anne og Thomas Rindal Ø-Rindal 2607 Vingrom Telefon: 61 26 21 07, 930 83 866 E-post: rindalfarm@gmail.com	**Thorshov Simmental** Jørgen Thorshov Hammerenveien 497 1912 Enebakk Telefon: 917 32 569 E-post: jorgen.thorshov@online.no	
Holthe Angus Reidun og Bernhard Weum Holthe 3330 Skotselv Telefon: 32 75 61 07, 957 22 551 E-post: bern-w@online.no	**Søndre Huser Charolais** Ingar Andersen og Anita Johnson Hagaveien 735 1929 Auli Telefon: 957 86 822 E-post: ingarandersandersen@gmail.com	**Deset Hereford** Anne Dieset og Ludvig Fjeld Desetvn. 196 2450 Rena Telefon: 905 06 986 E-post: ludvig.fjeld@gmail.com	**Hægeland Simmental** Ingmund Skårland Hægeland, Kvås 4580 Lyngdal Telefon: 38 34 77 69	
Grani Angus Harald Dahl Nannestadvegen 79 2034 Holter E-post: grani.gaard@gmail.com	**Jahrengard Charolais** Per Øivin Sola Jahren Søndre 3070 Sande Telefon: 412 37 312 E-post: sola@jahrengard.no	**Lilands Hereford** Terje Liland Liland 4438 Sira Telefon: 38 37 59 42	**Morken Simmental** Anders Morken 2647 Sør-Fron Telefon: 905 02 125 E-post: andmorke@bbnett.no	
Nordstu Angus Ståle Westby Nordstu, Retterstadv. 33 2353 Stavsjø Telefon: 913 23 504 E-post: stalewes@bbnett.no	**KB Charolais** Kjell Bredholt Rørkollveien 31 3160 Stokke Telefon: 915 34 422 E-post: bredho@online.no	**Skjatvet Gård** Hølandsveien 355 1903 Gan Telefon: 63 88 76 20, 918 48 375 E-post: skjatvet@online.no	**Røstad Tiroler Grauvieh** Magnus Hauge Børtevannsveien 336 1730 Ise Telefon: 419 04 628 www.rostadtiroler.no	
Molland Angus Anne Lise og Thorstein Molland 6869 Hafslo Telefon: 57 68 41 44, 981 34 573 E-post: lihenjm@online.no		**Søndre Årø Hereford** Søndre Årø Gård 3135 Torød Telefon: 33 38 44 34, 913 07 878	**Aas Tiroler Grauvieh** Anders Aas Åsveien 43 1900 Fetsund Telefon: 63 88 01 52, 454 01 671 E-post: roosaas@online.no	
Sjøvoll Angus Jorunn og Inge Grønli Hølondveien 3501 7213 Gåsbakken Telefon: 915 47 205, 72 85 07 38 E-post: ingegronli@gmail.com		**Vestgård Hereford** Tord Fuglem Vestgårdveien 7 1735 Varteig Telefon: 917 80 745 E-post: tordfuglem@gmail.com	**Hanto gård** Anita Høidalen Hantovegen 145 3825 Lunde Telefon: 402 88 665 E-post: an-hoei@online.no hantogaard.123hjemmeside.no	
Holen Angus Jørn Terje Dragely Tøråskvernvegen 210 2435 Braskereidfoss Telefon: 405 40 090 E-post: jt@dragely.com		**Birkeli Hereford** Gjermund Birkeli Arnøyveien 129, 8135 Sørarnøy Telefon: 992 93 710 E-post: gjermund@birkelihereford.com www.birkelihereford.com Birkeli Hereford er på Facebook		

74043 Hovin Hauk

Foto: Jan Arve Kristiansen

Har du en kommende toppokse?

Det er den enkelte oppdretter som via Storfekjøttkontrollen melder på aktuelle oksekalver til test. Dette må gjøres innen 10.05.18

All påmelding er elektronisk. Det er slutt på at TYR sender ut påmeldingsskjema til våre medlemmer med TYR magasinet.
Men vi legger informasjon på www.tyr.no om hvordan en melder på i Storfekjøttkontrollen. Ved påmelding skal det sendes inn hårprøve av oksekalven for avstammningskontroll, sammen med hårprøven sender du på vanlig måte skjema for avstamningskontroll.
HUSK: MERK SKJEMA MED «MULIG TESTOKSE»

Dersom det ikke er lagret biologisk materiale av mor og/eller far fra før, må dette også sendes inn. Oppdretter kan reservere seg mot stambokføring av oksen dersom den ikke blir tatt ut til test. Oppdretter betaler da bare for avstammningskontrollen.

Instruks for dette finnes på www.tyr.no. Hårprøvene må være mottatt hos Biobank innen to uker etter påmeldingsfristen.

Interessant avstamning?
Se oksekatalogen 2017 eller www.tyr.no for oversikt over hvilke okser vi ønsker å teste ut kommende sesong. Dersom du er usikker kan du kontakte fagansvarlig avl Kristian Heggelund på telefon 951 34 105, eller det respektive raselags avlsutvalg

Avlsverdiberegning
Opplysningene om dyret må være registrert i Storfekjøttkontrollen innen 03.04.2018 da det kjøres avlsverdiberegning 05.04.2018.
For at okser skal være aktuelle for test må de ha avlsverdiberegning ved denne beregningen. Derfor er korrekt avstammning, fødselsdato og vekt svært viktige opplysninger som legges inn for kalven.

Påmelding
For at oksen skal være aktuell for test må følgende være oppfylt:

- Oksen må være født mellom 21.12.17 og 31.03.18
- Oksen må være stambokførbar og en av rasene Limousin, Charolais, Hereford, Aberdeen Angus eller Simmental
- De ulike raselagene har kommet med ønsker om hvilke okser de ønsker å teste kalver etter. Prioriterte fedre er oppgitt i oksekatalogen 2017. Kontakt TYR eller raselagets avlsutvalg dersom du trenger informasjon om dette
- Oksen må være normalt eller lett født
- Oksens fødselsvekt må ikke være for høy (se regelverk på www.tyr.no)
- Oksen må være innmeldt i Storfekjøttkontrollen, ha innrapportert fødselsvekt og ha egen avlsverdi. Anbefalt forbokstav i 2018 er N
- Regelverk for fenotypetest av Kjøættfe i Norge kan leses på www.tyr.no
- Benyttet sæd og/eller embryo fra utlandet de siste fem år, samt levende importerte dyr i samme periode skal være importert i henhold til KOORIMPs regelverk. Utenlandsk sæd/embryo-importert etter 01.07.2011, skal ha oppfylt KOORIMPs tilleggskrav til dokumentasjonved importtidspunktet
- Besetningen kan ikke ha sæd/embryo som ikke overholder KOORIMPS tilleggskrav til dokumentasjon på privat dunk
- Besetningen skal ikke være pålagt veterinære restriksjoner eller hatt levende importerte dyr (født i utlandet) inn i besetning de siste tre år
- Spørsmål rettes fagansvarlig avl Kristian Heggelund på 951 34 105 eller kristianh@tyr.no

Foto: TYR, Norsk Charolais
Inga Lill Kirkeby og Holøien Aaberg

Når virkeligheten styrer

I fjøs og beite

Lite fødselvansker
Høye avvennnigsvekter

På fôringslinja

Høy tilvekst
Minimalt med fettavleiring

På slakteriet

Høye slaktevekter
Meget bra klasser
Høy kilopris

Seminsalg

Sjekk ut vårt utvalg i okse-katalogen. Et bredt utvalg som gir kjemperesultater i melke/ bruks- og renrase-besetninger.

Avlsutvikling

God utvikling på:
- Fødselsvekt
- Tilvekst
- Slaktevekt
- Klassifisering

I tillegg jobber vi aktivt med å forbedre moregenskapene til rasen.

Norsk Charolais

Web: www.charolais.no
Facebook: Norsk Charolais

Hovedsamarbeidspartnere på Staur

Norfura

Felleskjøpet

Bingesponsorer på Staur

BB agro HUSDYRTEKNIKK

BB Agro v/Per Brenne
tlf. 69 12 68 00

Ifor Williams Norge AS

www.ifor-williams.no
tlf. 62 34 41 41

Reime REIME AGRI AS

Reime Agri AS v/Odd Jan Dybing
tlf. 51 79 19 27/930 19 366

FJØSSYSTEMER
Bonden og dyrenes førstevalg

Fjøssystemer
tlf. 61 28 35 00

Fatland

Fatland v/Axel Dønnum
tlf. 976 92 650

ANIMALIA
FAGSENTERET FOR KJØTT

Postboks 396 – Økern, 0513 OSLO
tlf. 22 09 23 00
e-post: animalia@animalia.no

NORGESFÔR

Kjedeselskap: Norgesfôr AS, tlf. 22 40 07 00
Kontakt din lokale Norgesfôr-bedrift
www.norgesfor.no

FURUSETH

Vardevegen 50, 2072 Dal
tlf. 63 97 70 10
e-post: furuseth@furuseth.no

Langsiktighet, sikkerhet og best økonomi
Enten du er storfeprodusent med 2 års produksjonssyklus eller kyllingprodusent med 30 dagers oppforingstid, så ligger det et langsiktig perspektiv bak investeringene dine.
Da er det trygt å ha en samarbeidspartner med den samme langsiktigheten som selve grunnlaget for sin virksomhet. En samarbeidspartner som også garanterer for avsetningen din, uansett hvor du bor eller hvor stor produksjon du har. Men kanskje aller viktigst: En samarbeidspartner med et overordnet mål om å bidra til best økonomi for bonde - både på kort og lang sikt.
Nortura

Returadresse: TYR, Storhamargata 44, 2317 Hamar

KLIMANØYTRAL DISTRIBUSJON
Levert av Posten

NORGE P. P.
posten

Dagen før dagen!

FREDAG 27. APRIL 2018

Brumunddal: Sikkerhet satt i system!

ÅPEN DAG

Fred. 27. april – kl 12:00 - 17:00

- Fullt behandlingssystem hvor sikkerhet er satt i høysete
- Behandlingsboks og vekt med automatisk avlesning

KRISTIAN HOVDE
Hovdeveien 130, 2387 Brumunddal

Enkel bevertning

Vi prioriterer sikkerhet for bonden. Med vårt behandlings- og drivgangssystem kan du trygt sortere og behandle dyrene uten å risikere liv og lemmer.

Furnes v/Hamar: Fjøsvisning - Ammekufjøs

ÅPEN DAG

Fred. 27. april – kl 12:00 - 17:00

- Ammekufjøs til 100 kuer uten påsett

OLE DOBLOUG
Furnesveien 670, 2320 Furnes

Enkel bevertning

100 liggebåser med gode fødebinger og kalvegjemmer. – Fanghekk til alle.

BB agro
Kunnskap og kvalitet
HUSDYRTEKNIKK

Telefon: 69 12 68 00

www.bbagro.no